

AUTORITATEA
DE SUPRAVEGHERE
FINANCIARĂ

Raport privind evoluția sistemului de pensii private

2021

Raportul privind evoluția sistemului de pensii private în anul 2021

Notă

Acest raport prezintă evoluția pieței pensiilor private în anul 2021. Raportul este realizat pe baza datelor raportate de către administratorii de fonduri de pensii pentru anul 2021.

Ca urmare a rotunjirilor este posibil ca totalurile să nu corespundă exact sumei componentelor sau să apară mici diferențe față de variațiile procentuale indicate în grafice sau tabele. Toate drepturile rezervate. Reproducerea informațiilor în scopuri educative și necomerciale este permisă numai cu indicarea sursei.

Datele din prezentul raport referitoare la participanți (numărul de participanți, numărul de participanți nou intrați în sistem, distribuția participanților pe vârste/sex etc.) sunt provizorii, fiind în curs de verificare.

Autoritatea de Supraveghere Financiară

Splaiul Independenței nr. 15, sector 5, cod poștal 050092, București

TELVVERDE: 0800.825.627 / Internet: <http://www.asfromania.ro> / E-mail: office@asfromania.ro

CUPRINS

Sinteză.....	3
1. Contextul macroeconomic și internațional	4
2. Piața pensiilor private din România.....	14
3. Fondurile de pensii administrate privat – Pilonul II	18
3.1. Valoarea activelor	18
3.2. Participanți	19
3.3. Contribuții	20
3.4. Plata activului net în caz de pensionare, invaliditate și deces.....	23
3.5. Structura investițiilor	24
3.6. Rate de rentabilitate	27
4. Fondurile de pensii facultative – Pilonul III	28
4.1. Valoarea activelor	28
4.2. Participanți	29
4.3. Contribuții	31
4.4. Plata activului net în caz de pensionare, invaliditate și deces.....	33
4.5. Structura investițiilor	34
4.6. Rate de rentabilitate	37
5. Fondurile de pensii ocupaționale	38
Lista grafice	39
Lista tabele	40

Sinteză

Anul curent a debutat cu noi incertitudini și provocări pe plan economic, social și sanitar, ca urmare a apariției și răspândirii rapide a noii variante de coronavirus, Omicron. Escaladarea conflictului dintre Rusia și Ucraina și situațiile politice și economice actuale, create de conflictul armat, ar putea întârzia perspectivele economice de revenire a piețelor financiare globale după criza sanitară.

Fondul Monetar Internațional a revizuit estimările privind creșterea economică globală aferentă anului 2022 la 4,4% (de la 4,9% anterior, World Economic Outlook, octombrie 2021), pe fondul modificării prognozelor privind creșterea produsului intern brut al celor mai mari 2 economii. Conform FMI, **creșterea economică globală estimată pentru anul 2021 se situează la o valoare de 5,9%**, iar în perioada 2022-2023 este așteptată o atenuare a ritmului de creștere (4,4% în anul curent, respectiv 3,8% în anul următor).

Sistemul pensiilor private din România a cumulat active în cuantum de 92,52 miliarde lei la finalul lunii decembrie 2021, în creștere cu 19% comparativ cu luna decembrie a anului anterior și cu 2% comparativ cu septembrie 2021. La 31 decembrie 2021, erau înscriși 8,36 milioane participanți la cele 17 fonduri de pensii private, la finalul lunii decembrie 2020 fiind înregistrați un număr de 8,16 milioane participanți.

Valoarea totală a activelor nete ale fondurilor de pensii administrate privat a fost de 89,07 miliarde lei la finalul lunii decembrie a anului 2021, în creștere cu aproximativ 19% comparativ cu aceeași dată a anului 2020. Numărul participanților înregistrați în sistemul pensiilor administrate privat la 31 decembrie 2021 a fost de 7,79 milioane persoane, față de 7,63 milioane persoane înregistrate în luna decembrie a anului 2020. În Pilonul III, valoarea totală a activelor nete a fost de 3,408 miliarde lei la finalul anului 2021, în creștere cu aproximativ 16% comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent. Numărul de participanți înregistrați în sistemul pensiilor facultative, la 31 decembrie 2021, a fost de 564 de mii de persoane, comparativ cu 527 de mii de persoane înregistrate la 31 decembrie 2020.

Politica investițională din cadrul portofoliilor de active ale fondurilor de pensii private continuă să fie concentrată pe piața locală de capital, în timp ce ponderea investițiilor în instrumente cu venit fix reprezenta 69% din totalul portofoliului investițional al fondurilor de pensii private, iar un procent de 26% a fost investit în acțiuni la finalul lunii decembrie a anului 2021.

1. Contextul macroeconomic și internațional

Contextul macroeconomic

Anul 2022 a debutat cu noi incertitudini și provocări pe plan economic, social și sanitar, ca urmare a apariției și răspândirii rapide a noii variante de coronavirus, Omicron. În contextul actual, statele au reimpus restricții pentru prevenirea infectării unui număr mare de persoane, cu impact asupra perspectivelor economice de redresare.

Un risc potențial ce a apărut la adresa contextului macroeconomic global este cel referitor la escaladarea conflictului dintre Rusia și Ucraina. Piețele financiare globale au prezentat volatilități ridicate începând cu 25 februarie 2022, cu scăderi ale prețurilor acțiunilor și orientarea investitorilor spre active financiare mai sigure, cum sunt obligațiunile. Prețul petrolului și al gazelor naturale a crescut semnificativ din cauza posibilelor riscuri pentru exporturile rusești de energie, în contextul în care Rusia este unul dintre cei mai mari producători de petrol și gaze naturale din lume.

Fondul Monetar Internațional a revizuit în scădere în luna ianuarie a anului curent **estimările privind creșterea economică globală aferentă anului 2022 la 4,4%** (de la 4,9% anterior, World Economic Outlook, octombrie 2021), pe fondul modificării prognozelor privind creșterea produsului intern brut al celor mai mari 2 economii. În ceea ce privește SUA, creșterea economică a fost revizuită descendent (-1,2 pp), la 4% în anul 2022, indicând și o atenuare a ritmului de creștere față de anul precedent, estimările privind creșterea economică a SUA în 2021 fiind de 5,6%. În cazul Chinei, estimările privind creșterea PIB în anul 2022 au fost revizuite în sens negativ, cu 0,8 pp în scădere față de prognoza de toamnă a FMI (octombrie 2021). Conform FMI, în ceea ce privește economia Chinei, îngrijorările ce au condus la scăderea estimărilor au fost cele referitoare la perturbările induse de pandemie legate de politica de toleranță zero față de COVID-19 și stresul financiar prelungit în rândul dezvoltatorilor imobiliari.

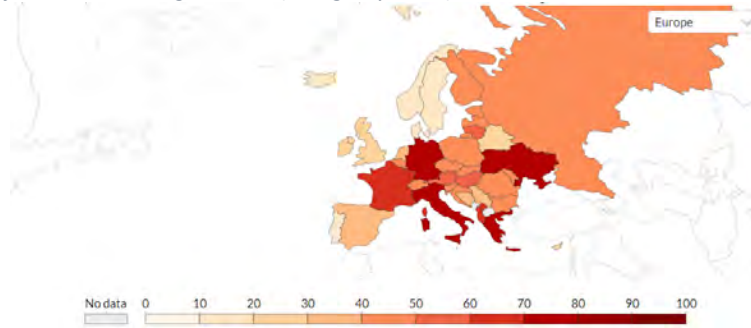
Europa a fost, de asemenea, afectată de răspândirea noii variante de COVID-19, guvernele europene impunând, în acest sens, o serie de restricții.

Unele dintre statele dezvoltate din Europa au fost printre cele mai afectate din perspectiva măsurilor impuse, fiind mai stricte cu privire la derularea activităților socio-economice la începutul anului 2022.

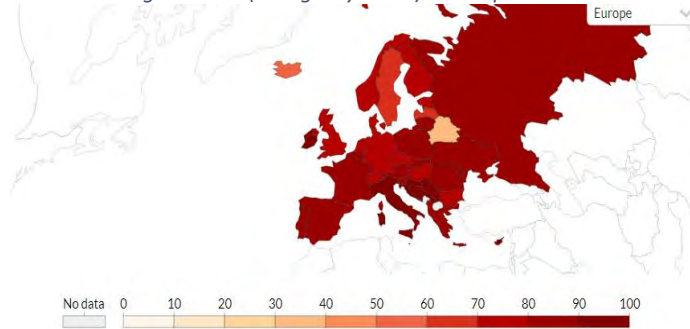
Indicele de rigurozitate Oxford reflectă răspunsul guvernamental în contextul limitării răspândirii COVID-19 și înglobează informații referitoare inclusiv la închiderea școlilor, la locul de muncă, interdicțiile de călătorie etc. Indicele ia valori între 0 și 100, nivelul 100 indicând cele mai stricte răspunsuri guvernamentale.

În prezent, dintre statele europene, cele mai stricte măsuri au fost impuse în Italia, în cazul căreia indicele de rigurozitate are o valoare de 76,85 (25 februarie 2022). Din perspectiva nivelului indicelui, Italia era urmată de Ucraina (75 la 14 februarie 2022), Germania (73,15), Grecia (72,22 la 22 februarie 2022) și Franța (63,89 la 26 februarie 2022).

Grafic 1 Indicele de rigurozitate (Stringency Index) la 1 martie 2022

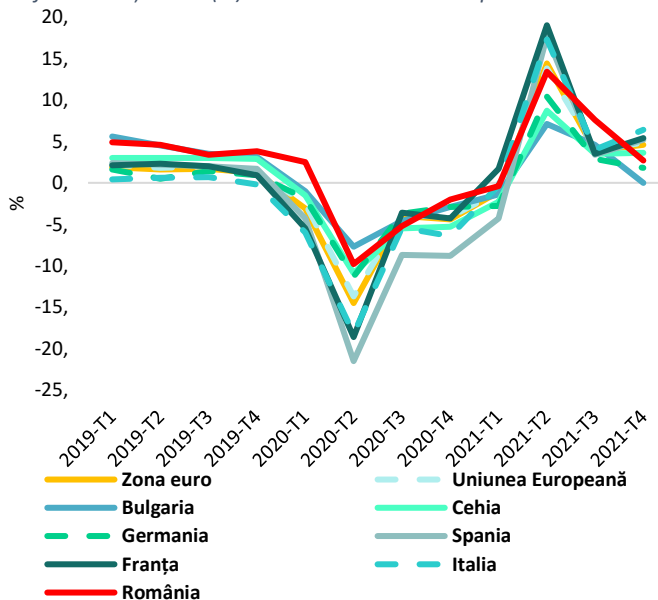
Grafic 2 Indicele de rigurozitate (Stringency Index) la 12 aprilie 2020

Sursa: Oxford, instrument de urmărire a răspunsurilor guvernamentale în contextul COVID-19, Blavatnik School of Government, Universitatea Oxford, ourworldindata.org/coronavirus

Reimpunerea restricțiilor de către state la începutul anului 2022 va avea impact asupra rezultatelor economice aferente trimestrului I, dar și asupra perspectivelor de redresare și evoluțiilor din cursul anului curent. În continuare, se menține un anumit grad de incertitudine cu privire la modul în care va evolua pandemia și la efectele acesteia asupra redresării economice a țărilor. Cu toate acestea, începând cu luna februarie 2022, se remarcă o tendință de eliminare a restricțiilor în tot mai multe state europene (Marea Britanie, Danemarca, Suedia, Norvegia, Finlanda, Cehia etc).

Grafic 3 Evoluțiile PIB (%) în state ale Uniunii Europene

Sursa: Eurostat, date ajustate sezonier, modificare față de aceeași perioadă a anului anterior

În anul 2021, extinderea campaniilor de vaccinare și relaxarea restricțiilor au avut un impact pozitiv asupra evoluțiilor economice, ceea ce s-a reflectat în rate anuale pozitive de creștere ale PIB înregistrate în perioada T2 2021 - T4 2021, după scăderile PIB în zona euro și Uniunea Europeană înregistrate pe parcursul a 5 trimestre consecutiv (T1 2020 - T1 2021).

Referitor la evoluțiile aferente trimestrului IV 2021, se mențin la acest moment așteptările cu privire la rezultatele pozitive, ce ar depăși nivelul înregistrat înainte de criza sanitară (T4 2019) în toate statele membre.

În acest context, conform FMI, **creșterea economică globală estimată pentru anul 2021 se situează la o valoare de 5,9%**, iar **în perioada 2022-2023 este așteptată o atenuare a ritmului de creștere (4,4% în anul curent, respectiv 3,8% în anul următor)**.

Peste toate aceste provocări determinate de criza sanitară actuală s-au suprapus și alte vulnerabilități ce se manifestă la nivel global.

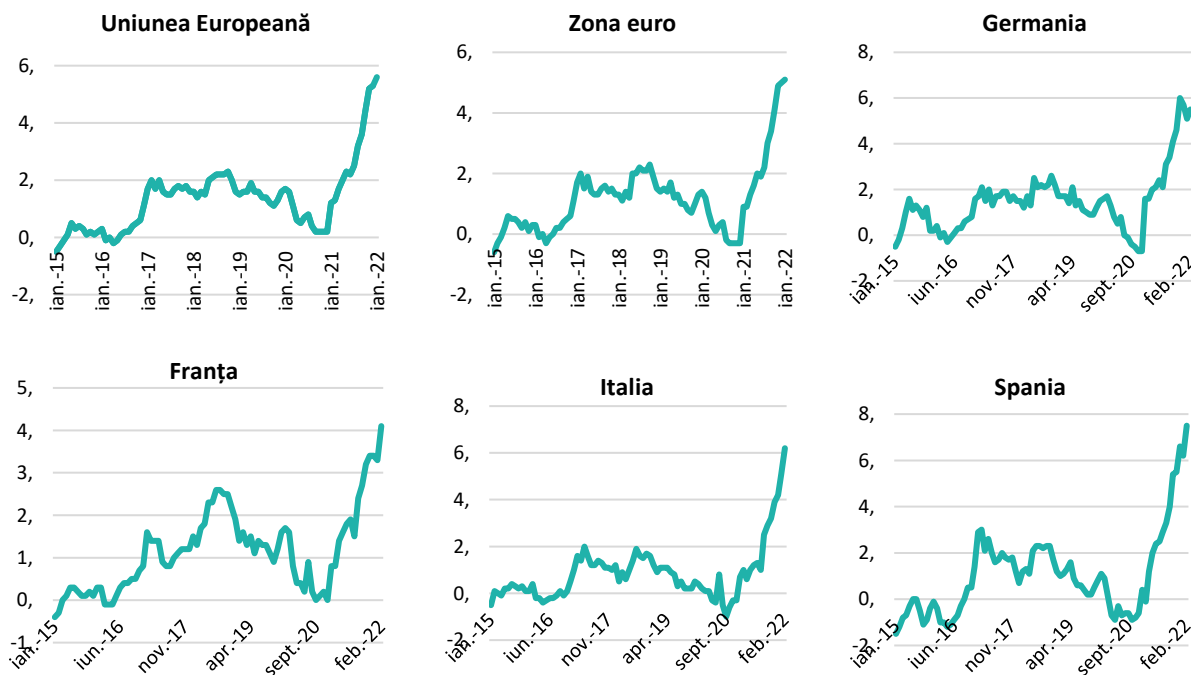
Inflație în creștere

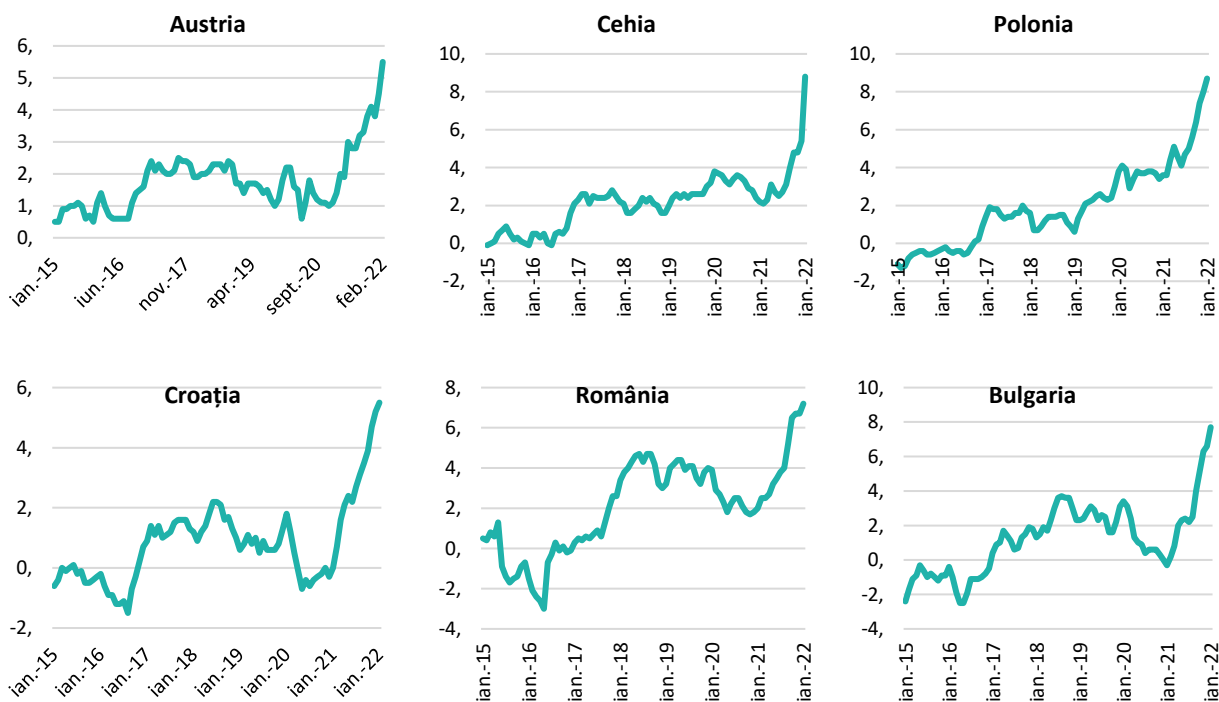
Majorarea prețurilor energiei, perturbările în lanțurile globale de aprovizionare concomitent cu o creștere susținută pe latura cererii și politicile monetare și fiscale acomodative au indus presiuni inflaționiste pe parcursul anului 2021.

În ceea ce privește inflația, așteptările sunt în sensul persistenței a unor rate anuale ridicate pe o perioadă mai lungă de timp față de cum se anticipase inițial, în contextul în care vor continua la nivel global întreruperile în lanțurile de aprovizionare și prețurile ridicate ale energiei.

Rata anuală a inflației în zona euro se situează în jurul valorii de 5,1% în luna ianuarie 2022, cu 0,1 pp mai mare față de nivelul înregistrat în decembrie 2021 (5%), conform datelor publicate de Eurostat. Cea mai mare contribuție la menținerea ratei anuale a inflației la niveluri ridicate continuă să vină din zona creșterii semnificative a prețurilor energiei (+28,8%), urmată de produsele alimentare, alcool și tutun (+3,5%), servicii (+2,3%) și bunuri industriale neenergetice (+2,1%).

Grafic 4 Evoluțiile lunare ale indicelui armonizat al prețurilor de consum (rate anuale, %) în perioada ianuarie 2015 - februarie 2022 în state ale Uniunii Europene

Sursa: Eurostat, prelucrare date disponibile la 02.03.2022

Tendință de înăsrire a politicilor monetare

În ceea ce privește politicile monetare, se manifestă o tendință de reducere a stimulului monetar masiv susținut de băncile centrale. În SUA, **Rezerva Federală** a accelerat procesul de diminuare a achizițiilor de active, anunțând încheierea acestora la începutul lunii martie 2022 și semnalând și oportunitatea de a crește în curând intervalul țintă al ratelor fondurilor federale.

Banca Centrală Europeană (BCE) a anunțat, de asemenea, încheierea procesului de achiziții de active derulate în cadrul programului de achiziționare în regim de urgență în caz de pandemie (PEPP) la sfârșitul lunii martie 2022. Pe de altă parte, BCE va continua achiziția de active în cadrul programului APP (programul de achiziționare de active) pe parcursul anului 2022.

Creșterea datoriilor guvernamentale și adâncirea deficitelor

Măsurile implementate de guverne în vederea atenuării efectelor negative ale pandemiei asupra economiilor au condus la o creștere a datoriilor guvernamentale și deficitelor bugetare.

Tabelul 1 Evoluția trimestrială a datoriei guvernamentale în statele Uniunii Europene

Țară/ regiune	2018- T4	2019- T1	2019- T2	2019- T3	2019- T4	2020- T1	2020- T2	2020- T3	2020- T4	2021- T1	2021- T2	2021- T3
Zona Euro	85,5	86,0	85,8	85,4	83,6	85,7	94,4	96,6	97,3	100,0	98,3	97,7
UE	79,3	79,6	79,4	78,8	77,2	78,9	87,2	89,2	90,1	92,4	90,9	90,1
Bulgaria	22,1	20,7	20,1	20,3	20,0	19,9	21,2	25,0	24,7	24,7	24,7	24,2
Grecia	186,4	187,5	185,3	182,8	180,7	180,7	191,6	200,	206,3	209,8	207,3	200,7
Spania	97,5	98,4	98,5	97,5	95,5	99,2	110,3	114,1	120,	125,3	122,7	121,8
Franța	97,8	98,7	98,5	99,3	97,5	100,7	113,0	115,4	115,0	117,9	114,5	116,0

Italia	134,4	136,0	137,3	136,5	134,3	137,5	149,2	154,2	155,6	159,6	156,4	155,3
Ungaria	69,1	68,3	67,1	67,1	65,5	65,8	70,2	73,8	80,1	80,8	77,4	80,3
România	34,7	33,8	33,8	35,1	35,3	37,4	40,7	43,1	47,4	47,7	47,5	48,5

Sursa: Eurostat

Fondul Monetar Internațional (World Macroeconomic Outlook, revizuirea din ianuarie 2022) atrage atenția asupra **riscurilor la adresa stabilității financiare și a fluxurilor de capital și pozițiilor fiscale ale piețelor emergente și economiilor în curs de dezvoltare** – mai ales în cazul celor cu un nivel al datoriilor ce s-a majorat semnificativ pe parcursul ultimilor ani - în contextul în care economiile avansate majorează ratele de politică monetară.

Criza sanitară actuală a antrenat necesitatea acoperirii unor cheltuieli mai ridicate, ceea ce a condus la creșterea datoriilor publice ale statelor, într-o perioadă în care veniturile bugetare ale acestora au scăzut. Pe parcursul următorilor ani, va fi necesară o reducere treptată a deficitelor fiscale ale țărilor, însă acest proces este puternic dependent și de ritmul redresării.

În cazul în care s-ar inversa tendința actuală de revenire a indicatorilor macroeconomici și pandemia s-ar agrava, stopând astfel procesul inițiat de unele state în vederea eliminării restricțiilor, consolidarea fiscală ar putea fi încetinită. Cu toate acestea, în contextul actual, multe țări se confruntă cu un spațiu fiscal și bugetar de manevră limitat, ceea ce le-ar ridica probleme legate de capacitatea de a susține cheltuieli suplimentare în ipoteza agravării efectelor pandemiei.

În ceea ce privește deficitul bugetar al României, Consiliul Uniunii Europene a emis o recomandare de a corecta situația de deficit excesiv până cel târziu în anul 2024, prin respectarea următoarelor termene privind țintele de deficit: **8%** din PIB în **2021**; **6,2%** din PIB în **2022**; **4,4%** din PIB în **2023**; respectiv **2,9%** din PIB în **2024**.

Inițial, recomandarea Consiliului Uniunii Europene impunea ca termen limită de încheiere a situației de deficit excesiv anul 2022, însă ținând cont de efectele negative generate de criza provocată de pandemia de COVID-19, acest termen limită a fost amânat până în 2024.

Tabelul 2 Evoluția trimestrială a deficitului bugetar în state ale Uniunii Europene

Țară/ regiune	2018 -T4	2019 -T1	2019 -T2	2019 -T3	2019 -T4	2020 -T1	2020 -T2	2020 -T3	2020 -T4	2021 -T1	2021 -T2	2021 -T3
Zona euro	0	-2	-0,2	-1	0,5	-4,2	-12,1	-6,3	-6,7	-8,5	-6	-3,9
UE	-0,3	-1,6	0,1	-0,9	0,1	-3,9	-11,5	-5,7	-6,8	-7,7	-5,2	-3,3
Bulgaria	-5,3	4,4	4	5,2	-4,2	0,6	-5	2,7	-13,1	-0,9	0,1	1,1
Grecia	0,3	-4,7	-0,2	4,7	3,9	-7,4	-15	-5,6	-13	-17,9	-8	-1,6
Spania	-5	-1,4	-7,1	2,9	-5,6	-3,5	-24,5	-1,6	-15,7	-6	-10,9	0,3
Franța	2,2	-7	-3,3	-5	2,8	-10,3	-15,5	-7,3	-4,3	-14,9	-8,6	-6,9
Italia	0,5	-6,5	0,1	-2,1	1,9	-10,7	-12,9	-9,8	-5,6	-13	-7,5	-6,2
Ungaria	-5,5	1,2	0,2	-3,1	-5,8	-1,2	-9	-4,4	-15,8	-6,1	-1,9	-4,5
România	-3,5	-5,6	-3,3	-4,4	-4,5	-8,2	-10,7	-6,7	-11,4	-9,6	-6,6	-3,4

Sursa: Eurostat, serie brută

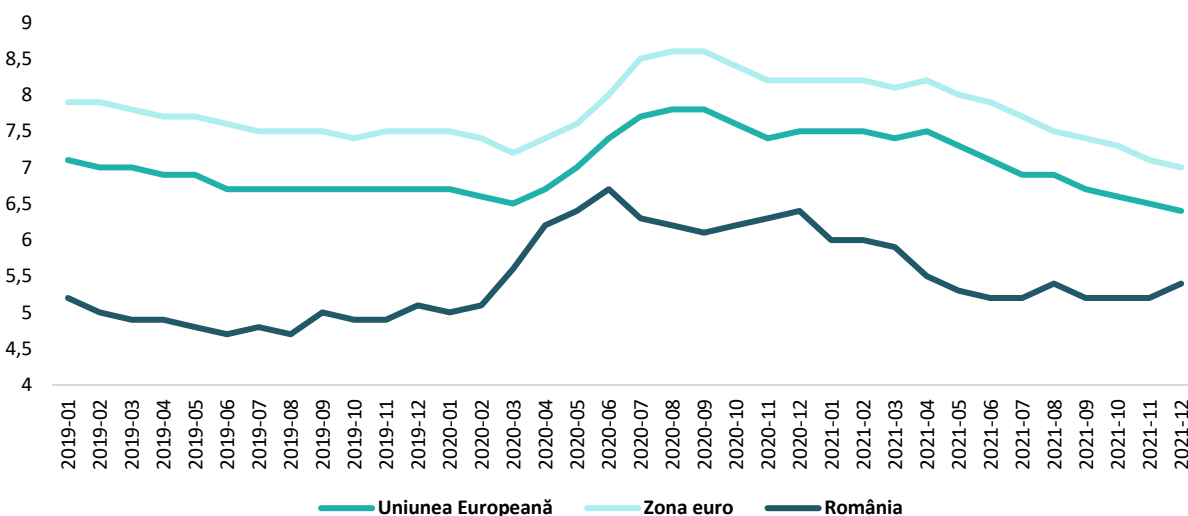
Redresarea pieței muncii

Piața muncii din Uniunea Europeană a cunoscut o revenire, în special începând cu a doua jumătate a anului 2021, în sensul scăderii ratei șomajului până la nivelurile pre-pandemice sau situându-se în apropierea acestora.

În luna decembrie 2021, rata șomajului ajustată sezonier se situa la un nivel de 6,4% în Uniunea Europeană, valoare mai redusă față de situația înregistrată în luna decembrie 2019 (6,7%), înainte de izbucnirea crizei sanitare. Rata șomajului în zona euro este mai ridicată (7% în decembrie 2021) comparativ cu Uniunea Europeană, însă se menține aceeași tendință de situație la un nivel mai redus comparativ cu cel înregistrat înainte de criză (decembrie 2019: 7,5%)

Piața muncii din România nu a revenit încă la nivelurile dinainte de criză, rata șomajului ajustată sezonier situându-se la 5,4% în decembrie 2021, peste nivelul de 5,1% înregistrat în decembrie 2019, înainte de izbucnirea crizei generate de pandemie. Cu toate acestea, se remarcă tendința de revenire și pe plan local, rata șomajului fiind cu 1 pp mai redusă față de situația înregistrată în decembrie 2020.

Grafic 5 Evoluția lunară a ratei șomajului ajustată sezonier

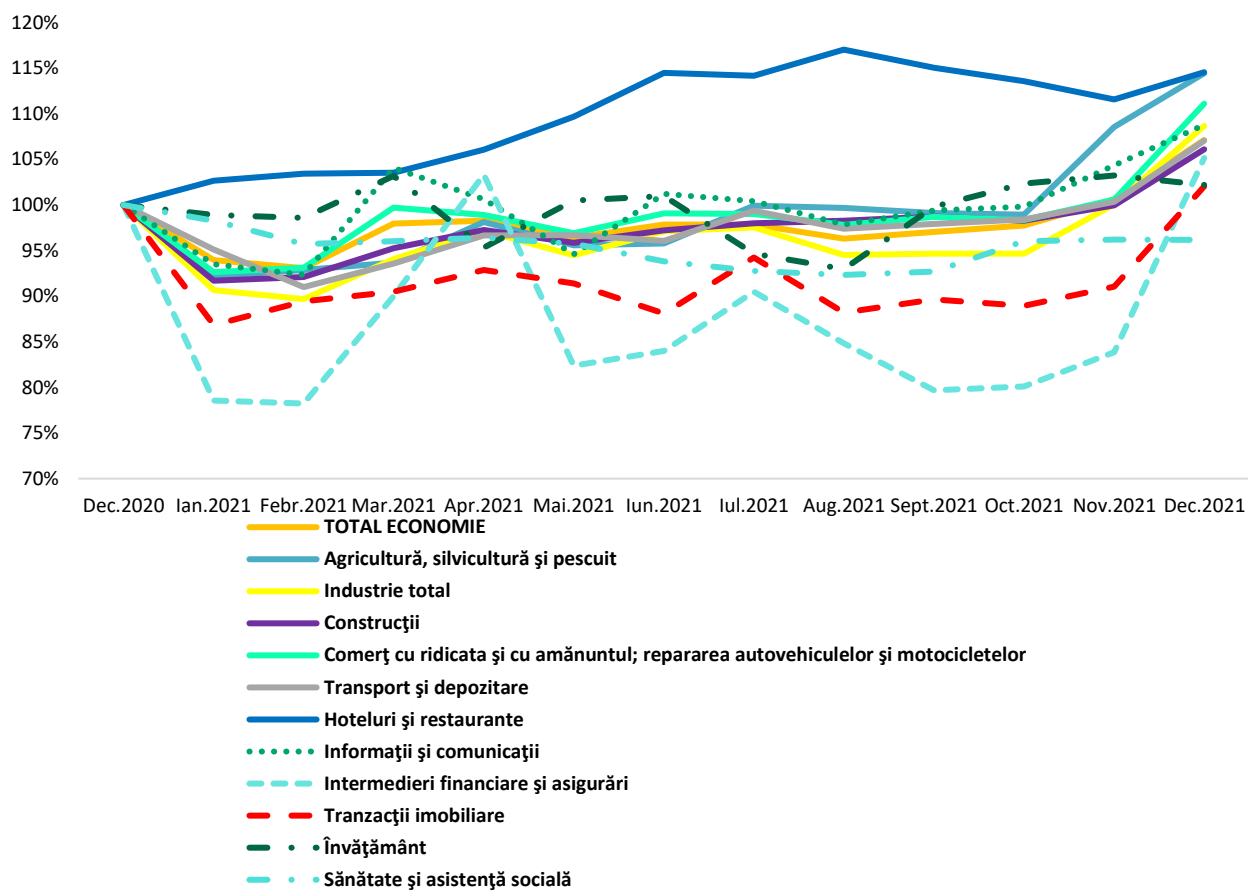

Sursa: Eurostat

Câștigul salarial mediu brut în România

În România, câștigul salarial mediu nominal brut pe economie a fost de 6.327 lei în luna decembrie 2021 (net: 3879 lei), în creștere cu 7% față de perioada similară a anului anterior, respectiv cu 6,4% mai mare față de luna noiembrie 2021. Câștigul salarial aferent lunii decembrie este, în general, mai ridicat, ca urmare a faptului că înglobează atât primele de sărbători, cât și primele anuale acordate.

Grafic 6 Evoluția câștigului salarial mediu brut în România pe domenii de activitate (dec. 2020: 100%)

Sursa: INS, calcule ASF

O analiză a câștigurilor salariale medii pe sectoare de activitate arată că cele mai mari câștiguri salariale medii au fost înregistrate în domeniul *fabricării produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țițeiului* (decembrie 2021: 17.873 lei, respectiv 10.534 lei net), *extracției petrolului brut și a gazelor naturale* (decembrie 2021: 15.956 lei, respectiv 9.388 lei net), în *activitatea de servicii în tehnologia informației și activității de servicii informatice* (decembrie 2021: 14.392 lei, respectiv 9.094 lei net), urmat de *sectorul intermedierilor financiare* (decembrie 2021: 12.910 brut, respectiv 7.674 lei net).

Contextul internațional

Planurile de pensii pot fi de tip beneficii definite (DB) sau de tip contribuții definite (DC). Prin urmare, în cazul schemelor de tip DC, participanții suportă majoritatea riscurilor, în timp ce, în cazul schemelor de tip DB, angajatorii care sponsorizează planul de pensie își asumă o parte din riscuri dacă activele nu acoperă drepturile de pensie.

Prin intermediul diverselor tipuri de planuri de pensii, persoanele fizice pot acumula economii semnificative pentru vârsta pensionării.

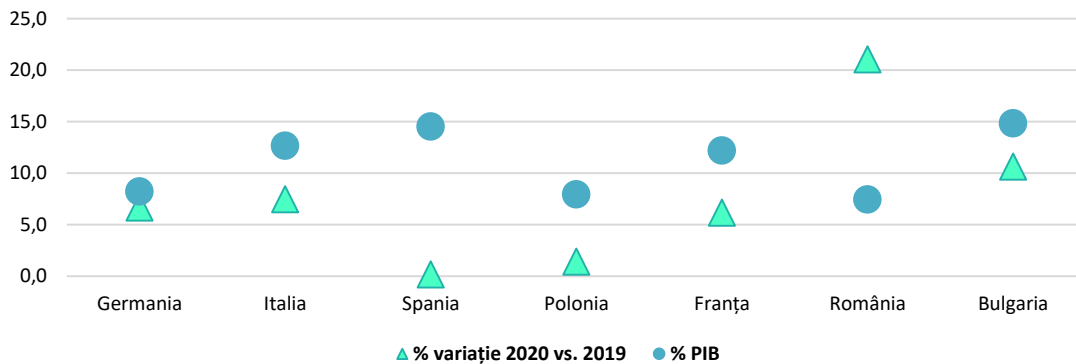
La nivel european poate fi remarcat faptul că în general, statele central-estice se bazează pe scheme de tip contribuții definite (DC), în timp ce în statele vestice sunt specifice schemele de tip beneficii definite (DB), doar patru state optând și pentru scheme de tip hibrid (Belgia, Liechtenstein, Luxemburg și Spania). În România, sistemul pensiilor private este format din Pilonul II (pensii administrate privat) și Pilonul III (pensii facultative), ambele fiind de tip contribuții definite (DC). În anul 2020, în România a fost instituit al patrulea pilon de pensii, respectiv sistemul de pensii ocupaționale (DC), pentru care nu au fost încă înființate fonduri de pensii ocupaționale.

Datorită evoluțiilor din decursul ultimilor ani, sistemul de pensii private s-a dovedit o modalitate performantă de economisire pe termen lung.

Conform datelor publicate de OECD, activele fondurilor de pensii și-au menținut tendința de creștere în anul 2020 în aproape toate țările. Active substanțiale au fost acumulate în planurile de economii pentru pensii cu scopul de a finanța beneficiile viitoare ale pensionării în întreaga lume. **Activele planurilor de pensii au depășit 56 trilioane USD la nivel mondial la sfârșitul anului 2020**, o creștere cu 11% față de finalul anului 2019 (50,6 trilioane USD). Activele planurilor de economii pentru pensii au fost acumulate în principal în fonduri de pensii, reprezentând peste 35 trilioane USD la sfârșitul anului 2020. Aproape toate țările au înregistrat creșteri ale activelor planurilor de economii pentru pensii la sfârșitul anului 2020 comparativ cu anul anterior, în ciuda unei scăderi inițiale a activelor la începutul anului 2020 din cauza COVID-19. Piețele financiare s-au prăbușit la începutul pandemiei, pe măsură ce guvernele au decis închiderea anumitor ramuri ale economiei pentru a limita răspândirea COVID-19, ceea ce a dus la o scădere a valorii activelor planurilor de pensii în T1 2020 în multe regiuni. Cu toate acestea, în trimestrele următoare, piețele financiare au recuperat pierderile, creșterea reflectându-se și asupra activelor din planurile de economii pentru pensii.

În cea mai mare parte, statele au înregistrat creșteri anuale ale activelor fondurilor de pensii. Ținând cont de valoarea activelor fondurilor de pensii, în Marea Britanie a fost înregistrată cea mai ridicată valoare, de 3,59 trilioane USD, urmată de Olanda (2,09 trilioane USD) și Elveția (1,33 trilioane USD), în vreme ce Germania deține peste 338 miliarde USD.

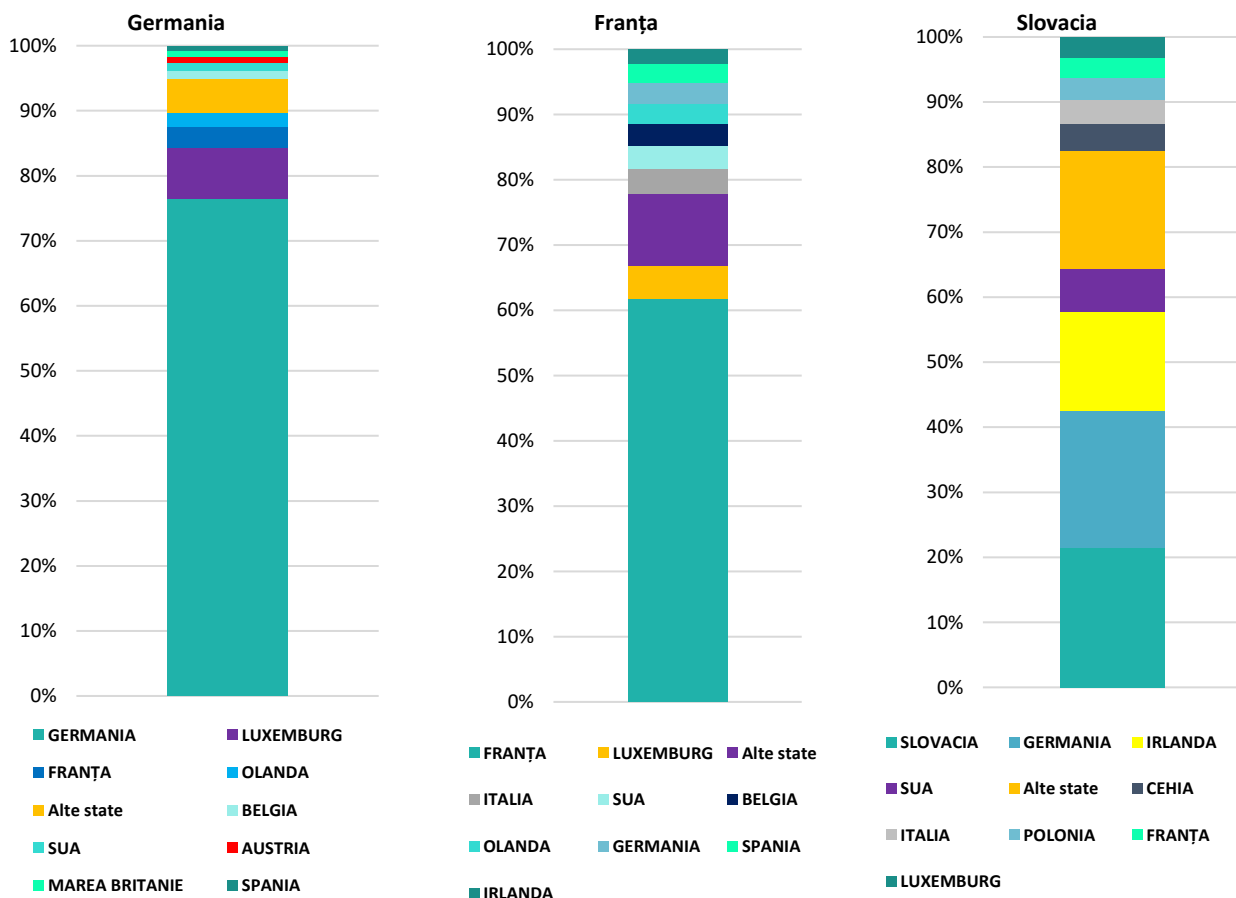
Grafic 7 Activele fondurilor de pensii în statele europene, % PIB, anul 2020

Sursa: OECD, Pension Markets in Focus 2021

Referitor la expunerea pe țări a activelor fondurilor de pensii, Germania deține o pondere de circa 76% în active germane, 8% în active din Luxemburg și 16% în alte state. Franța deține o pondere de circa 62% în active franceze, 5% în active din Luxemburg și 33% în alte state. Slovacia deține o pondere de 21% în active slovace, 21% în active germane și 57% în alte state. **România deține o pondere de 89% în active românești, 2% în active din SUA și 9% în alte state.**

Grafic 8 Expunerea pe țări a activelor fondurilor de pensii ocupaționale la 30 iunie 2021

Sursa: EIOPA

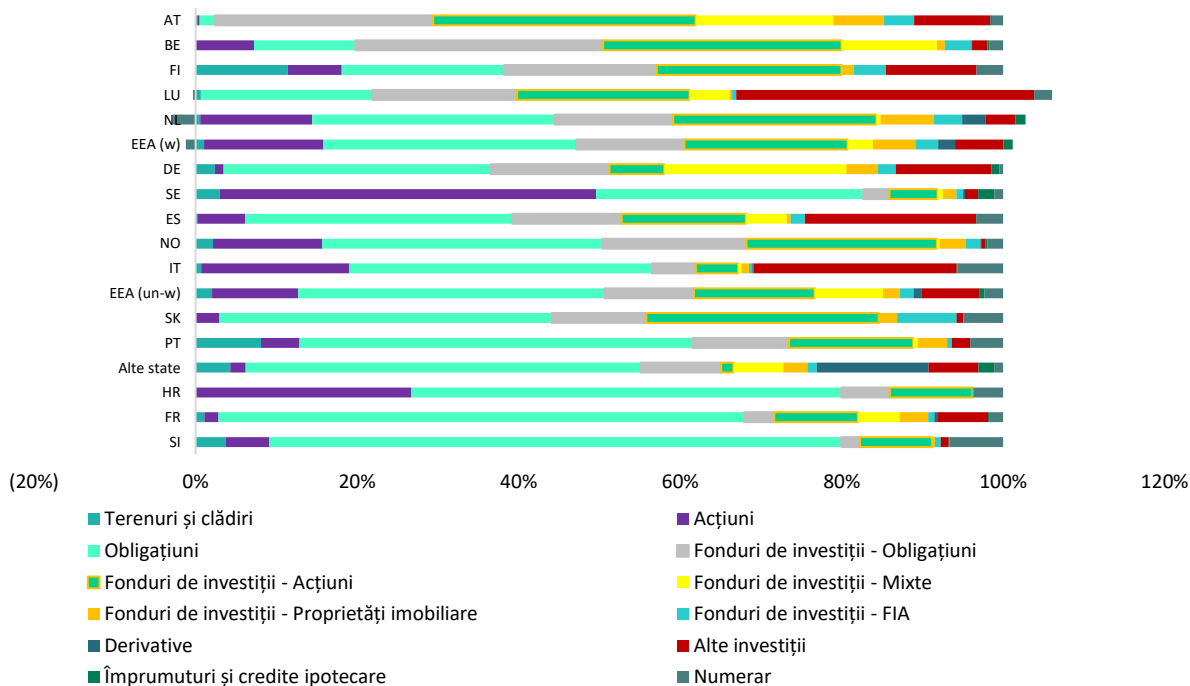
Gradul de penetrare al pensiilor private diferă de la stat la stat, cel mai ridicat nivel al acestuia pentru anul 2020 fiind înregistrat de către Danemarca (229,4%). **În cazul României, gradul de penetrare a pensiilor private a atins procentul de 7,4%.**

Tabelul 3 Gradul de penetrare al pensiilor private în anul 2020 (activele totale ale vehiculelor de economisire pentru pensionare % PIB)

Danemarca	Olanda	Islanda	Elveția	UK	Suedia	Liechtenstein
229,4	212,7	206,9	167,0	126,8	108,9	106,5
Finlanda	Malta	Belgia	Irlanda	Croația	Portugalia	Estonia
64,1	55,4	40,4	35,5	34,6	22,0	21,8
Letonia	Bulgaria	Spania	Slovacia	Macedonia de Nord	Italia	Norvegia
19,5	14,8	14,5	14,4	13,5	12,7	12,3
Franța	Lituania	Cehia	Germania	Slovenia	Polonia	România
12,2	9,5	9,5	8,2	8,0	7,9	7,4
Austria	Ungaria	Turcia	Luxemburg	Grecia	Serbia	Albania
6,6	5,6	3,4	2,9	1,0	0,9	0,2

Sursa: OECD Global Pension Statistics

Grafic 9 Structura investițională a fondurilor de pensii ocupaționale în statele europene în T1 2021 (%)

Sursa: Raportul privind stabilitatea financiară EIOPA – Decembrie 2021

Notă: Categoriile „Alte state” cuprinde 4 state membre (Bulgaria, Danemarca, Liechtenstein și Polonia) cu un număr mic de IORP în cel puțin o schemă (DC/DB). Categoriile „Alte investiții” cuprinde fonduri de investiții, investiții directe și rezerve cedate. EEA (w) este media ponderată pentru Spațiul Economic European. EEA (un-w) este media neponderată pentru Spațiul Economic European.

Fondurile de pensii ocupaționale din statele europene au investit preponderent în obligațiuni și acțiuni. Dintre țările analizate, în cazul Sloveniei a fost observat cel mai semnificativ procent al investițiilor în obligațiuni (71%), urmată de Franța (65%) și Croația (53%). La polul opus se află Austria cu un procent de 2%.

Grafic 10 Rata de rentabilitate a investițiilor, dec 2019-dec. 2020, în statele europene (%)

Sursa: OECD, Pension Markets in Focus 2021

Potrivit datelor publicate de OECD, majoritatea statelor europene pentru care există informații disponibile, au obținut în anul 2020 rate reale de rentabilitate a investițiilor de peste 4%, cu excepția unor state precum: Germania (3,2%), Italia (3,0%), Letonia (2,8%), Luxemburg (2,3%), Spania (1,8%), Austria (1,4%), Slovacia și Ungaria (1,1%), Cehia (-1,2%) și Polonia (-4,4%). Așa cum reiese și din graficul alăturat, fondurile de pensii din România au înregistrat un randament real de 4,9%, iar Islanda și Danemarca (8,7%) au înregistrat cel mai ridicat nivel.

Performanța investițională negativă a fondurilor de pensii din Polonia poate fi explicată prin faptul că, în timp ce indicele S&P 500 a crescut cu 16% în 2020, indicele bursier al celor mai mari 20 de companii de pe Bursa de la Varșovia a scăzut cu 8% la sfârșitul anului 2020 comparativ cu finele anului 2019.

Așadar, cele mai multe fonduri de pensii au obținut rentabilități investiționale pozitive, în ciuda faptului că au existat scăderi accentuate ale prețurilor acțiunilor în T1 2020 în majoritatea piețelor financiare, creșteri ale ratei șomajului și scăderi ale PIB-ului.

Revenirea piețelor financiare după primul trimestru al anului 2020 a susținut fondurile de pensii din multe țări să recupereze pierderile financiare. Această revenire a fost stimulată de sectoarele care au prosperat în timpul pandemiei (de exemplu, companiile tehnologice), stimulentele băncilor centrale de a menține costurile împrumuturilor scăzute (de exemplu, scăderea ratelor dobânzii) și perspectivele pozitive (dezvoltarea vaccinurilor și aprobarea lor de către autoritățile sanitare, extinderea campaniilor de vaccinare).

Previziunile preliminare bazate pe evoluțiile piețelor financiare sugerează o perspectivă pozitivă pentru activele fondurilor de pensii. Cu toate acestea, se menține un anumit grad de incertitudine cu privire la evoluțiile macroeconomice viitoare, în contextul situațiilor geopolitice, economice și sociale actuale. Pandemia COVID-19 și măsurile aferente ar putea avea un impact asupra tendințelor piețelor financiare și ale activelor fondurilor de pensii. Unii experți iau în calcul faptul că prețurile acțiunilor ar putea fi supraevaluate, ceea ce ar putea duce la o posibilă corecție a prețurilor în viitor. În plus, materializarea unei inflații mai mari ar putea reprezenta un risc pentru performanța investițională a fondurilor de pensii în termeni reali, în funcție de măsura în care portofoliile lor sunt investite în titluri legate de inflație sau acoperite împotriva riscului de inflație.

2. Piața pensiilor private din România

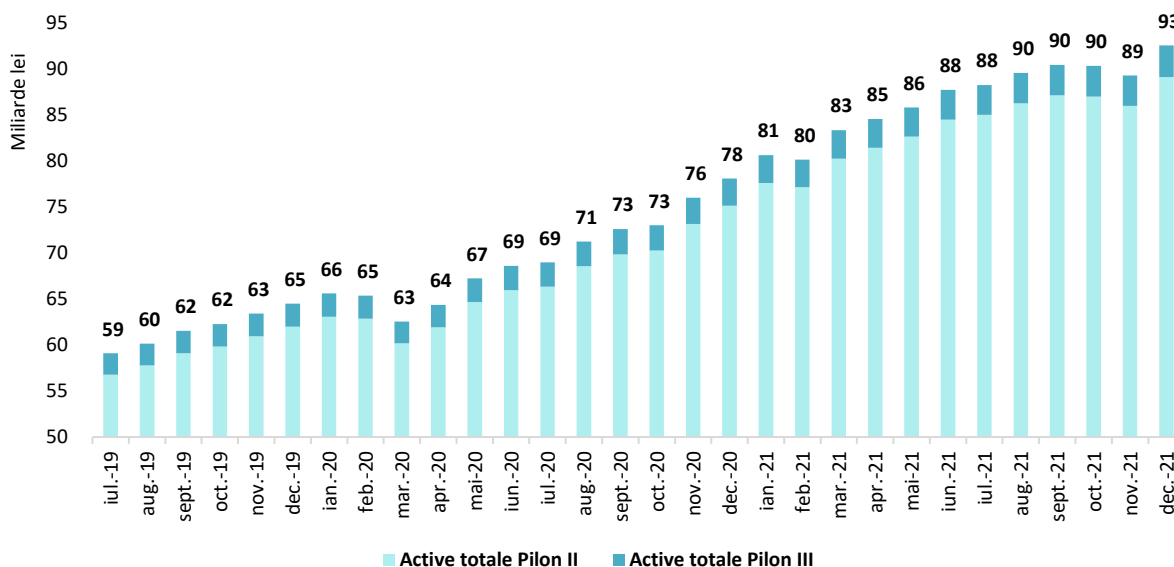
Sistemul pensiilor private a cunoscut o evoluție pozitivă pe tot parcursul funcționării sale, activele totale și numărul de participanți fiind în continuă creștere. La finalul lunii decembrie 2021, fondurile de pensii private (pilon II și pilon III) au acumulat active totale în valoare de 92,52 miliarde lei, cu 19% mai mult comparativ cu anul anterior. Ca pondere în PIB, activele totale ale sistemului de pensii private au înregistrat un nivel de 7,84%, în anul 2021, marcând o evoluție pozitivă de-a lungul ultimilor ani.

Principalele caracteristici ale fondurilor de pensii private sunt enumerate mai jos:

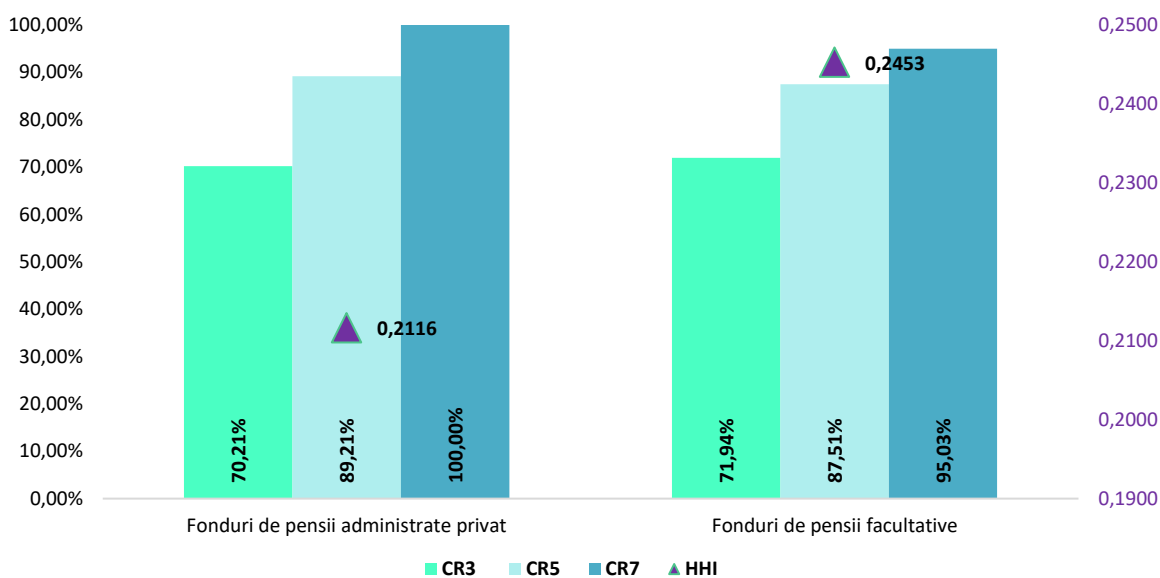
La 31 decembrie 2021, politica investițională din cadrul portofoliilor de active ale fondurilor de pensii private continuă să fie concentrată pe piața locală de capital. Ponderea investițiilor în instrumente cu venit fix reprezenta aproximativ 69% din totalul portofoliului investițional al fondurilor de pensii private, în timp ce un procent de 26% a fost investit în acțiuni.

Grafic 11 Valoarea activelor totale ale sistemului de pensii private

Activele fondurilor din pilonul III rămân la un nivel diminuat, reprezentând mai puțin de 4% din totalul activelor gestionate de sistemul de pensii private din România, fiind astfel oportună încurajare a investițiilor populației în aceste instrumente.

Grafic 12 Gradul de concentrare al fondurilor de pensii private (în funcție de valoarea totală a activelor la 31 decembrie 2021)

Sursa: calcule ASF

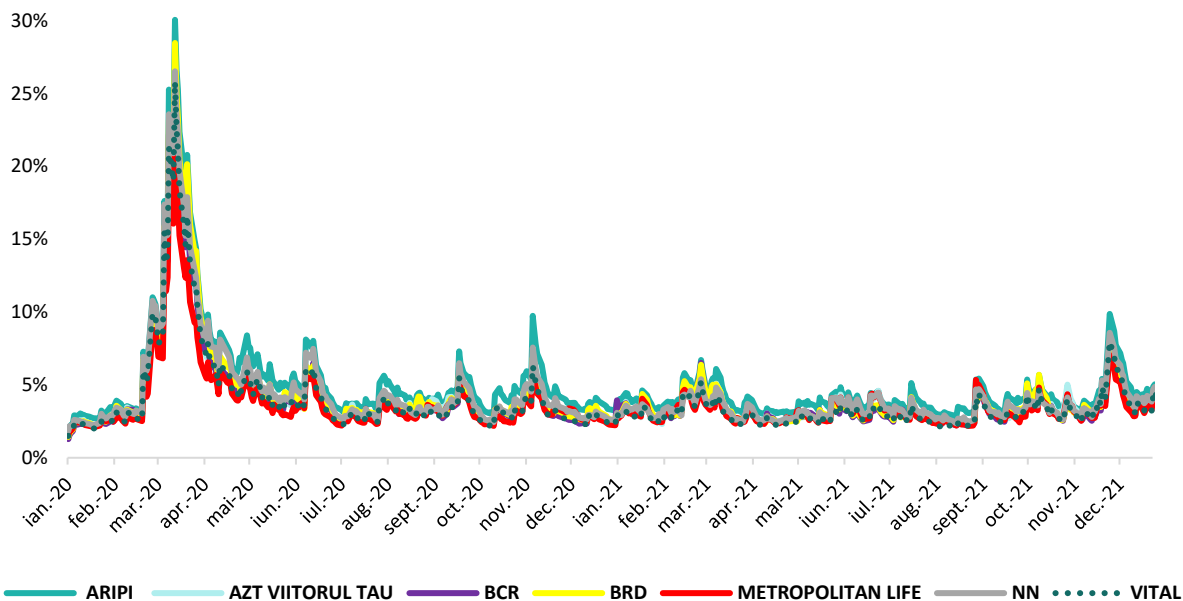
Conform principalilor indicatori folosiți de Consiliul Concurenței, gradul de concentrare pe piața pensiilor private este unul ridicat, însă situația este explicabilă din motive obiective legate de mecanismul lor de funcționare și starea actuală a pieței.

Volatilitatea reprezintă una dintre cele mai importante caracteristici ale piețelor financiare, direct legată de incertitudinea pieței și cu impact asupra comportamentului investițional al companiilor și persoanelor fizice. Progresul înregistrat în dezvoltarea vaccinurilor și stimularea economică au impulsionat bursa, iar indicii de sentiment al investitorilor și-au revenit.

Pe parcursul anului 2021, volatilitatea fondurilor de pensii private a fost mult mai redusă, comparativ cu cea din anul 2020. Pe fondul apariției noii variante Omicron, în luna noiembrie 2021 se distinge un episod semnificativ de volatilitate atât pentru fondurile de pensii administrate privat, cât și pentru fondurile de pensii facultative, însă de o magnitudine mai redusă față de episodul din martie 2020.

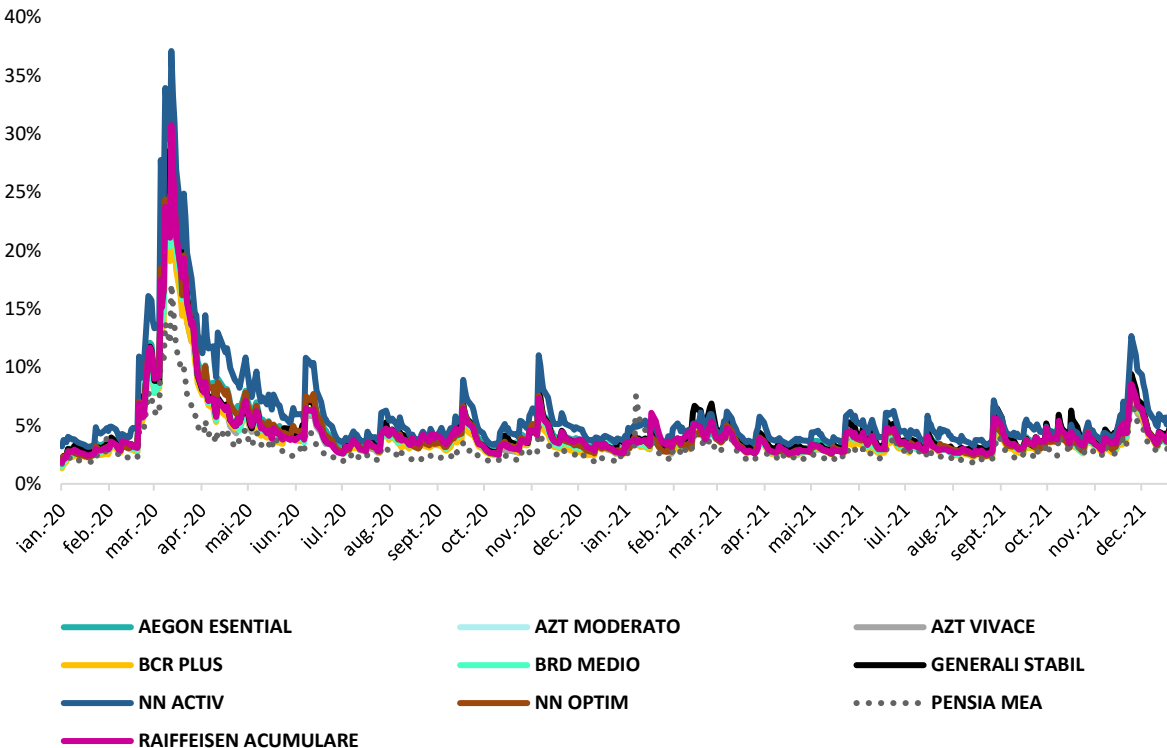
Fiecare nouă variantă de COVID-19 a avut un impact mai mic asupra piețelor financiare, investitorii începând să se obișnuiască cu ideea că aceste schimbări reprezintă noua normalitate.

Grafic 13 Evoluția volatilității zilnice anualizate a fondurilor de pensii din Pilonul II- GARCH (1,1)

Sursa: prelucrare ASF

Grafic 14 Evoluția volatilității zilnice anualizate a fondurilor de pensii din Pilonul III- GARCH (1,1)

Sursa: prelucrare ASF

3. Fondurile de pensii administrate privat – Pilonul II

La finalul lunii decembrie 2021, erau înscrise în Registrul Electronic al Autorității de Supraveghere Financiară șapte fonduri de pensii administrate privat. Acestea sunt administrate de șapte administratori de fonduri de pensii private, activele acestora fiind încredințate spre păstrare unui număr de patru bănci din România cu rol de depozitari. Valoarea totală a activelor nete ale fondurilor de pensii administrate privat a fost de 89,07 miliarde lei la finalul lunii decembrie a anului 2021, în creștere cu aproximativ 19% comparativ cu aceeași dată a anului 2020. Comparativ cu trimestrul anterior, activele nete au crescut cu 2%. Numărul participanților înregistrați în sistemul pensiilor administrate privat la 31 decembrie 2021 a fost de 7,79 milioane persoane, în creștere față de 7,63 milioane persoane la 31 decembrie 2020.

La nivelul Pilonului II, contribuția medie a participanților cu contribuții virate la 31 decembrie 2021 a fost de circa 204 lei/participant, în timp ce la 31 decembrie 2020 valoarea acesteia a fost de 192 lei/participant. În perioada ianuarie-decembrie 2021, contribuțiile virate în sistemul de pensii administrate privat au fost în cuantum de 9,77 miliarde lei, în creștere cu aproximativ 10% față de anul 2020.

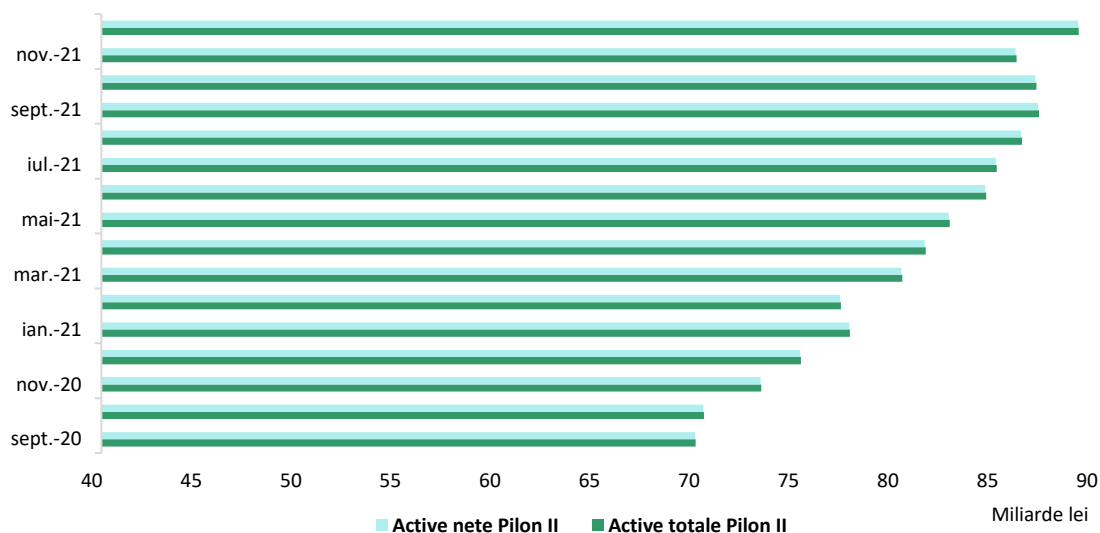
Rata medie ponderată de rentabilitate a tuturor fondurilor de pensii administrate privat a fost 5,79% în decembrie 2021, în luna decembrie 2020 valoarea acesteia fiind de 5,38%.

La finalul lunii decembrie 2021, valoarea medie a activului unui participant la sistemul pensiilor administrate privat era de 11.434 lei, înregistrând o creștere de 16% comparativ cu decembrie 2020 și cu 1,5% față de trimestrul precedent. În perioada ianuarie-decembrie 2021 au fost efectuate plăți ale activului personal net către participanți în cuantum de 288 milioane lei pentru aproximativ 19 mii de participanți și beneficiari.

3.1. Valoarea activelor

La finalul lunii decembrie 2021, valoarea totală a activelor fondurilor de pensii administrate privat a fost de 89,11 miliarde lei, iar valoarea activelor nete a atins nivelul de 89,07 miliarde lei, ambele fiind în creștere cu aproximativ 19% comparativ cu aceeași perioadă a anului anterior.

Grafic 15 Valoarea activelor fondurilor de pensii administrate privat

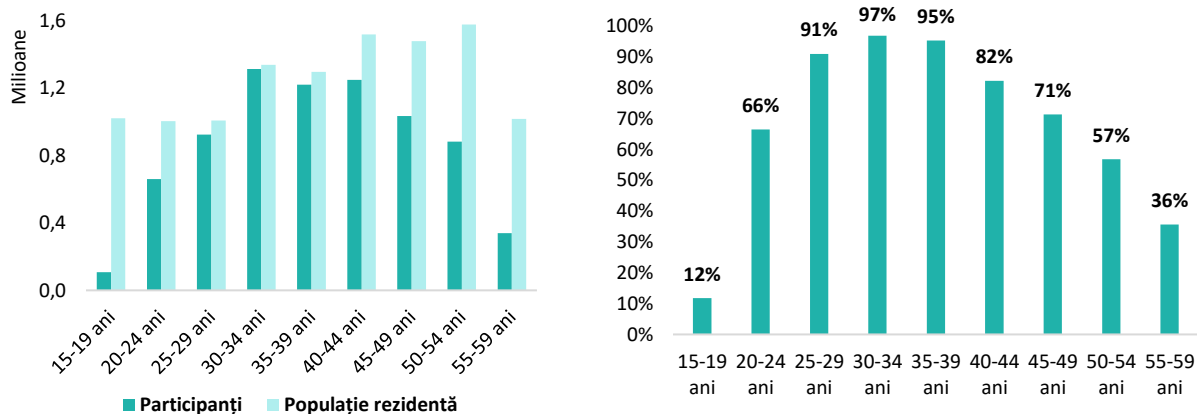

3.2. Participanți

La 31 decembrie 2021, numărul total al participanților la sistemul de pensii administrate privat a fost de 7,79 milioane persoane, în creștere cu 2% comparativ cu aceeași dată a anului anterior. De la începutul anului până în luna decembrie, inclusiv, s-au înregistrat în sistem aproximativ 174 mii de persoane, ușor în creștere față de anul precedent. Primele trei fonduri de pensii administrate privat în funcție de numărul de participanți, FPAP NN (26%), FPAP AZT Viitorul Tău (21%) și FPAP Metropolitan Life (14%), cumulând un procent de 61% din numărul total de persoane înregistrate în sistem.

În ceea ce privește distribuția pe grupe de vârstă, la 31 decembrie 2021, ponderea participanților cu vârstă de până în 35 ani a fost de 38% din totalul participanților, iar ponderea celor cu vârstă de peste 35 ani a fost de 62%. Distribuția participanților pe gen rămâne constantă, ponderea participanților de genul feminin în numărul total de participanți fiind de 48%, iar ponderea persoanelor de gen masculin de 52%.

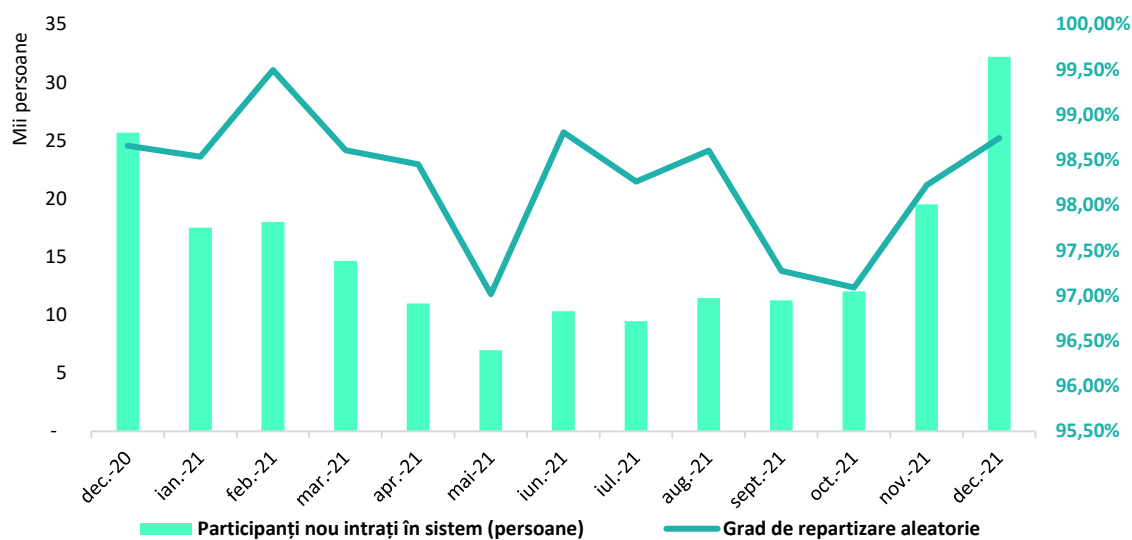
Grafic 16 Structura pe vârste la 31 decembrie 2021 – participanți și populație rezidentă (stânga) și gradul de penetrare a pensiilor private (dreapta)

Sursa: ASF, INS

În ceea ce privește gradul de penetrare a pensiilor private în rândul populației rezidente, se observă o acoperire bună a grupelor de vârstă medie (25-44 ani), cu o scădere din ce în ce mai pronunțată pentru vârstele mai apropiate de vârsta de pensionare. Acest fapt nu este surprinzător, având în vedere introducerea relativ recentă a pensiilor private în România, însă sugerează o presiune în creștere pe bugetul de pensii de stat în următoarele câteva decenii (această presiune fiind accentuată și de îmbătrânirea populației).

Grafic 17 Evoluția numărului de participanți nou intrați în sistem și a gradului de repartizare aleatorie

Un număr de aproximativ 172 de mii de persoane au fost repartizate aleatoriu către un fond de pensii administrat privat în anul 2021, reprezentând 98% din totalul persoanelor nou intrate în sistem.

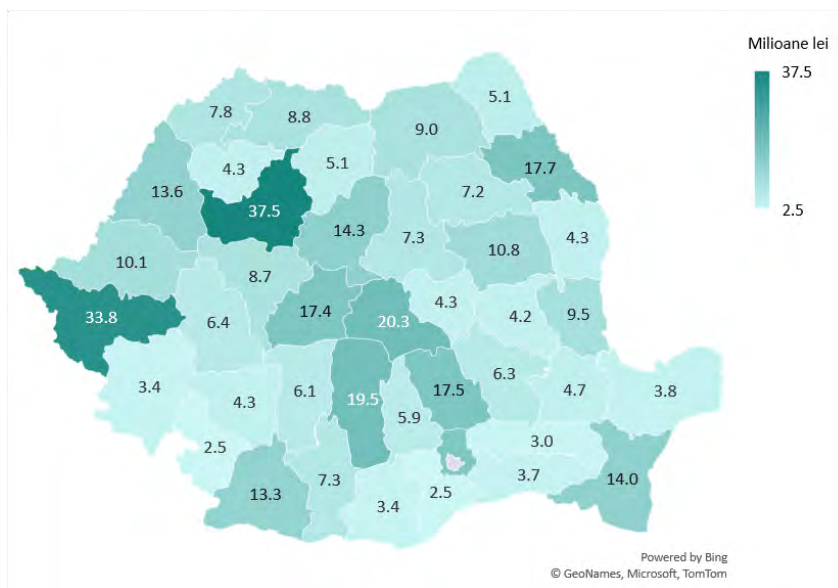
3.3. Contribuții

De la începutul anului până în luna decembrie 2021, au fost virate contribuții brute către fondurile de pensii administrate privat în cuantum de 9,77 miliarde lei, cu 10% mai mult comparativ cu aceeași perioadă a anului anterior. În luna decembrie 2021 au fost virate contribuții brute în cuantum de aproximativ 823 milioane lei, în creștere comparativ cu luna decembrie 2020 (748 milioane lei).

Contribuția medie per participant a fost de circa 204 lei în luna decembrie 2021, cu 6% mai mult comparativ cu cea înregistrată în luna decembrie 2020. Aceasta a cunoscut o evoluție pozitivă continuă de la înființarea sistemului de pensii administrate privat până în prezent.

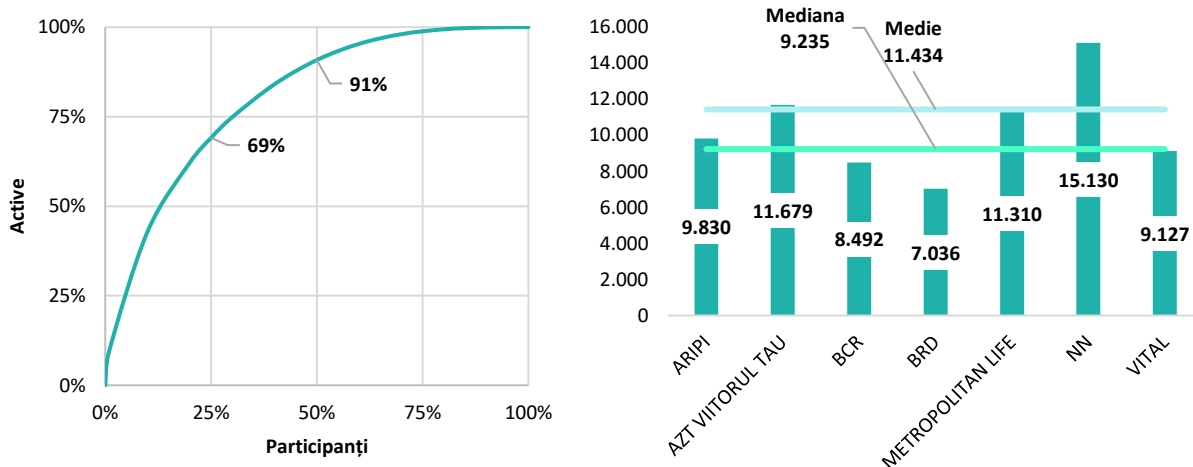
Contribuția lunară medie variază puternic în funcție de județ, cele mai mari valori fiind înregistrate în Municipiul București (280 lei/participant), Cluj (276 lei/participant), Ilfov (245 lei/participant), Timiș (242 lei/participant) și Iași (233 lei/participant). Cele mai mici contribuții lunare medii se înregistrează în Covasna (175 lei/participant), Bistrița-Năsăud (175 lei/participant) și Vrancea (170 lei/participant).

Grafic 21 Distribuția pe regiuni a contribuțiilor totale (exceptând București – 205,2 milioane) în luna decembrie 2021

În ceea ce privește contribuțiile lunare totale, se păstrează diferența accentuată între regiuni, Municipiul București înregistrând cele mai mari valori (205,2 milioane lei), urmat de Cluj (37,5 milioane lei) și Timiș (33,8 milioane lei). La polul opus se află sudul țării – Giurgiu, Mehedinți, Ialomița, Caraș-Severin, Teleorman și Călărași înregistrând cele mai scăzute valori (între 2,5 și 3,7 milioane lei).

Grafic 22 Distribuția cumulată a activelor participanților (stânga) și valoarea medie a activelor per participant în funcție de fond la 31 decembrie 2021

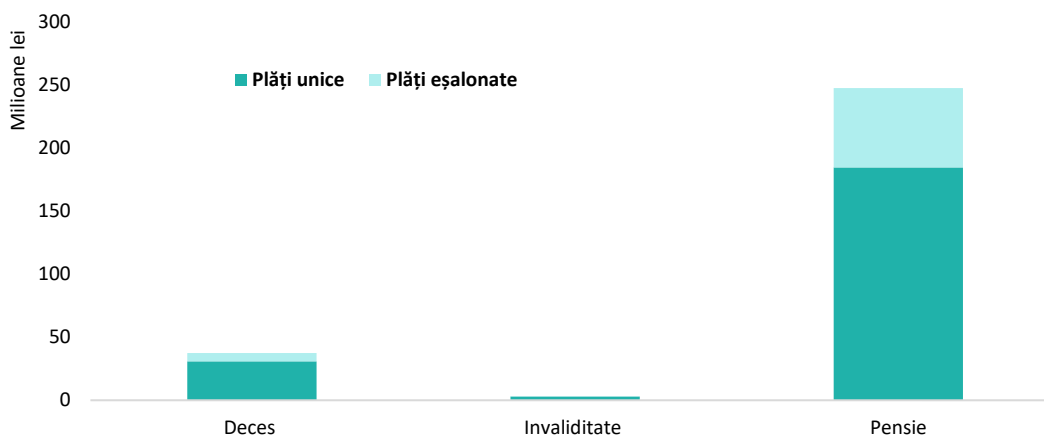

Distribuția valorii conturilor participanților arată o concentrare mare, 62% din active fiind deținute de doar 20% din participanți. Cel mai mare cont are o valoare de 1,48 milioane lei, iar cel mai mic are o valoare de 1 leu. Totodată, peste 20% dintre participanți dețin active sub valoarea de 1.000 lei.

3.4. Plata activului net în caz de pensionare, invaliditate și deces

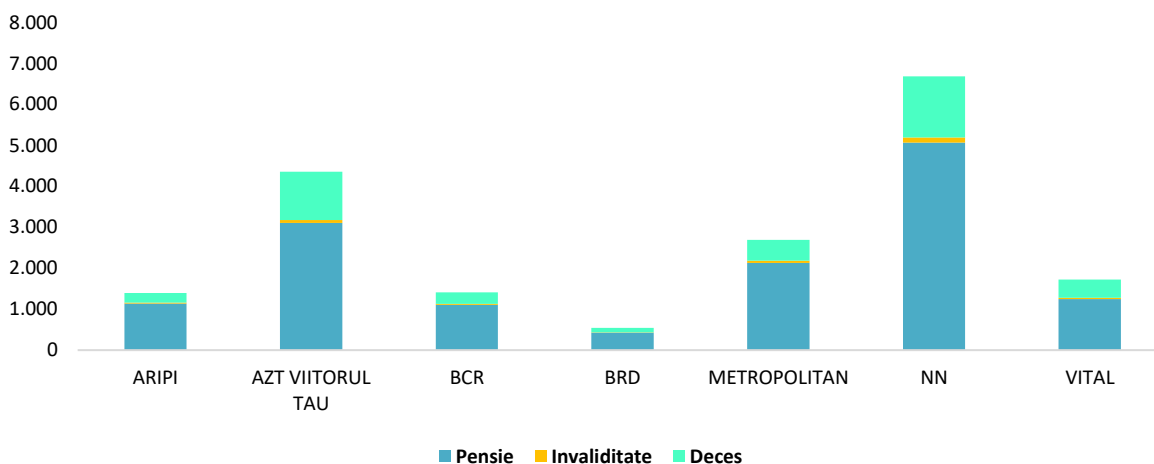
În perioada ianuarie-decembrie 2021 au fost efectuate plăți ale activului personal net în valoare de circa 288 milioane lei către 19 mii de participanți sau beneficiari. Din valoarea totală a plăților efectuate, un procent de 86% este aferent deschiderii dreptului la pensie, 13% ca urmare a decesului participantului și 1% ca urmare a invalidității.

Grafic 23 Valoarea activului net personal plătit în perioada ianuarie-decembrie 2021

În anul 2021, ca și modalitate de plată a activului personal net, participanții/beneficiarii au preferat plățile unice în detrimentul celor eșalonate, în procent de 79%. Ca urmare a deschiderii dreptului la pensie, au fost efectuate plăți unice în valoare de 185 milioane lei și plăți eșalonate în valoare de 63 milioane lei. Au fost înregistrate plăți unice în cuantum de 31 milioane lei și plăți eșalonate în cuantum de 7 milioane lei către beneficiarii activului personal net ca urmare a decesului participantului. Ca urmare a invalidității, cuantumul activului net personal plătit a fost de aproximativ 3 milioane lei aferent plăților unice și 178 de mii de lei prin plăți eșalonate.

Grafic 24 Structura plăților activului personal net în perioada ianuarie-decembrie 2021

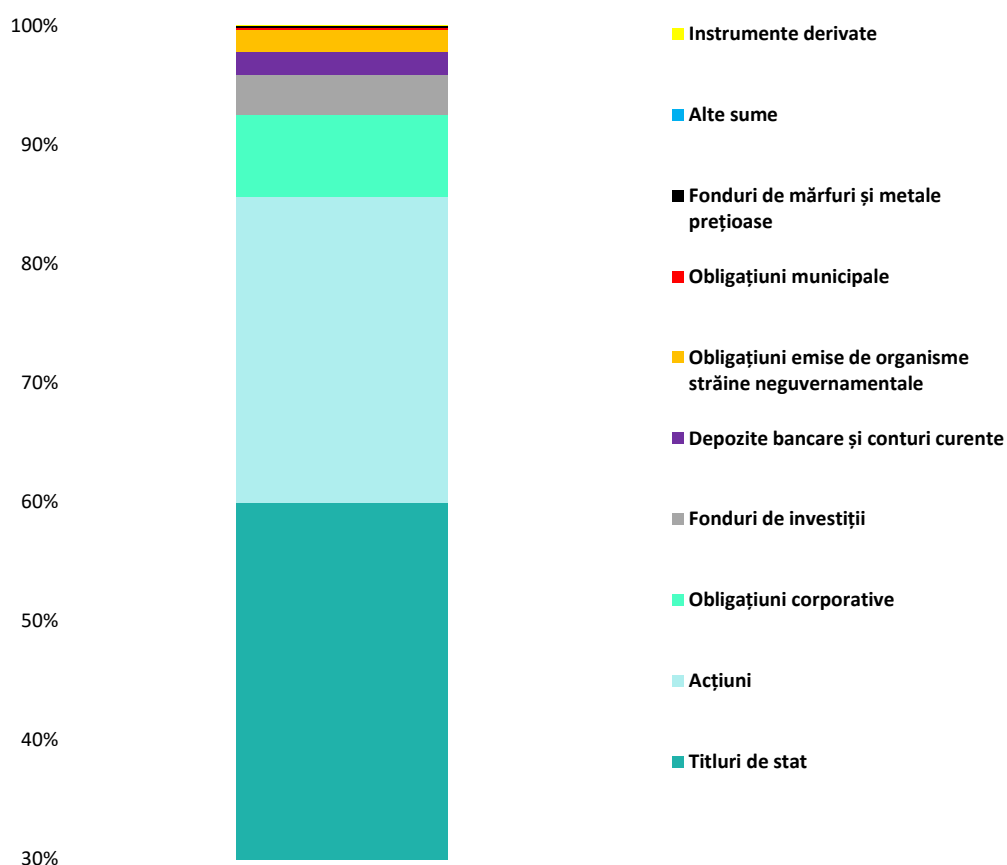

Cele mai mari ponderi în totalul plăților activului personal net în anul 2021 au fost înregistrate de FPAP NN (36%), FPAP AZT Viitorul Tău (23%) și FPAP Metropolitan Life (14%), fiind și fondurile cu cel mai mare număr de participanți. Deschiderea dreptului la pensie reprezintă ponderea cea mai mare în plățile fondurilor de pensii administrate privat.

3.5. Structura investițiilor

La 31 decembrie 2021, titlurile de stat și acțiunile au rămas principalele instrumente financiare în care au investit fondurile de pensii administrate privat. Investițiile fondurilor de pensii administrate privat în titluri de stat au reprezentat 60% la 31 decembrie 2021, un procent mai mare, de 68%, fiind investit la 31 decembrie 2020 în titluri de stat. Investițiile în acțiuni au crescut, reprezentând la 30 decembrie 2021 un procent de 26% din valoarea totală a activelor fondurilor de pensii din Pilonul II. De asemenea, ponderi semnificative sunt investite și în obligațiuni corporative și fonduri de investiții.

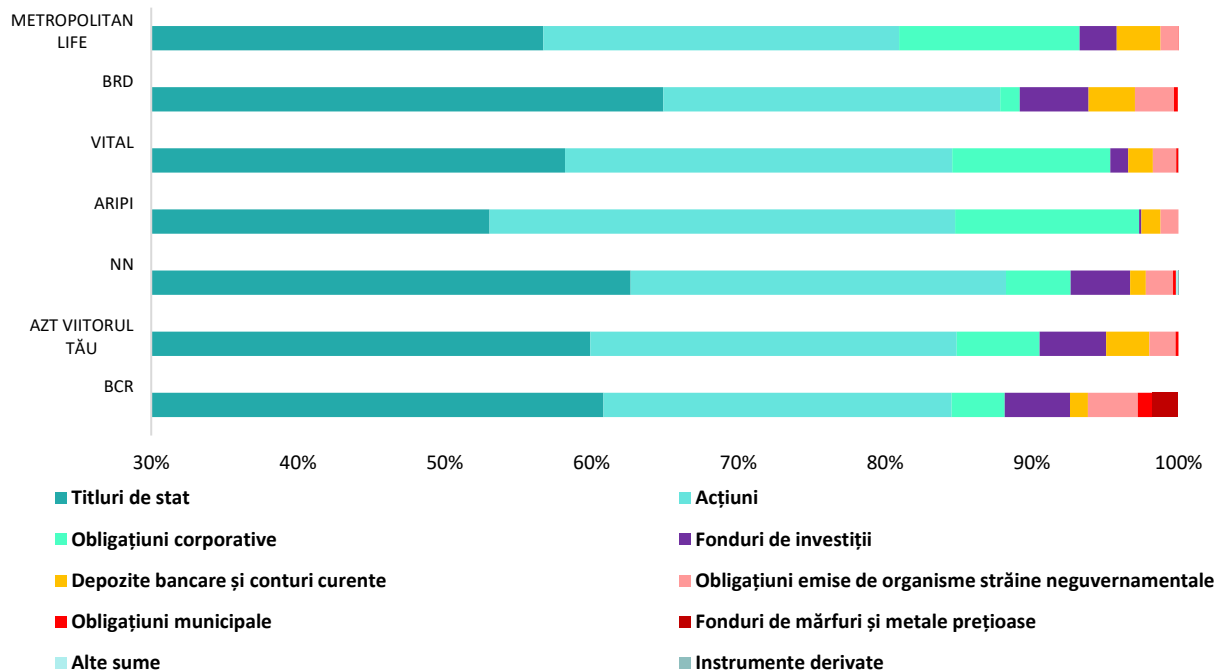
Grafic 25 Structura investițională a tuturor fondurilor de pensii administrate privat la 31 decembrie 2021

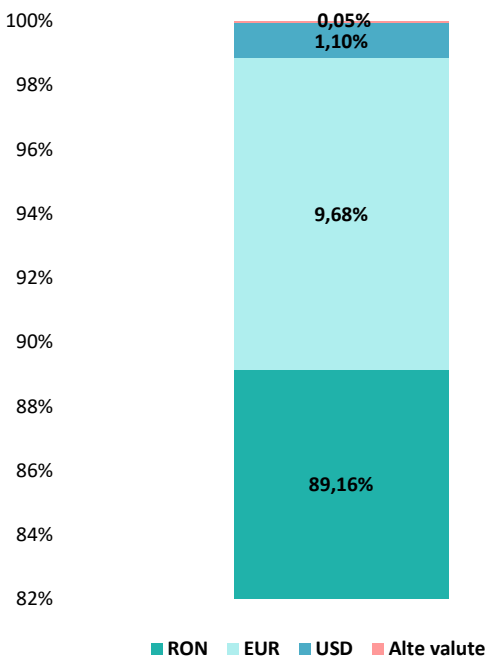
Toate fondurile de pensii administrate privat au investit majoritar în obligațiuni suverane, în procente de peste 53% din activele totale. Dintre cele șapte fonduri de pensii administrate privat, FPAP BRD a investit cel mai mare procent din active în titluri de stat, aproximativ 65%. Alte instrumente financiare precum

acțiunile sau obligațiunile corporative se regăsesc în portofoliile investiționale ale fondurilor de pensii în procente semnificative de peste 22% și, respectiv, de peste 1%.

Grafic 26 Structura portofoliilor investiționale ale fondurilor de pensii administrate privat la 31 decembrie 2021

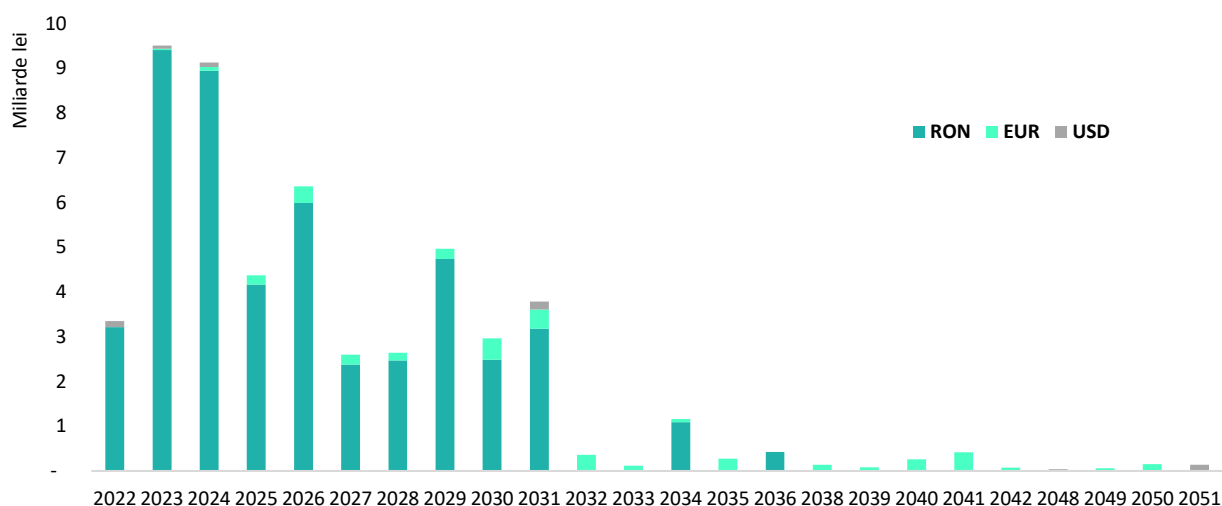
Grafic 27 Structura valutară a fondurilor de pensii administrate privat la 31 decembrie 2021

Investițiile locale ale fondurilor de pensii administrate privat au înregistrat un procent de aproximativ 89%, iar din plasamentele în valută, ponderea cea mai mare au avut-o plasamentele în euro (10%) și dolar american (1%) la finalul lunii decembrie 2021. Doar un administrator de fonduri de pensii private a utilizat instrumente de acoperire a riscului valutar la finalul anului 2021.

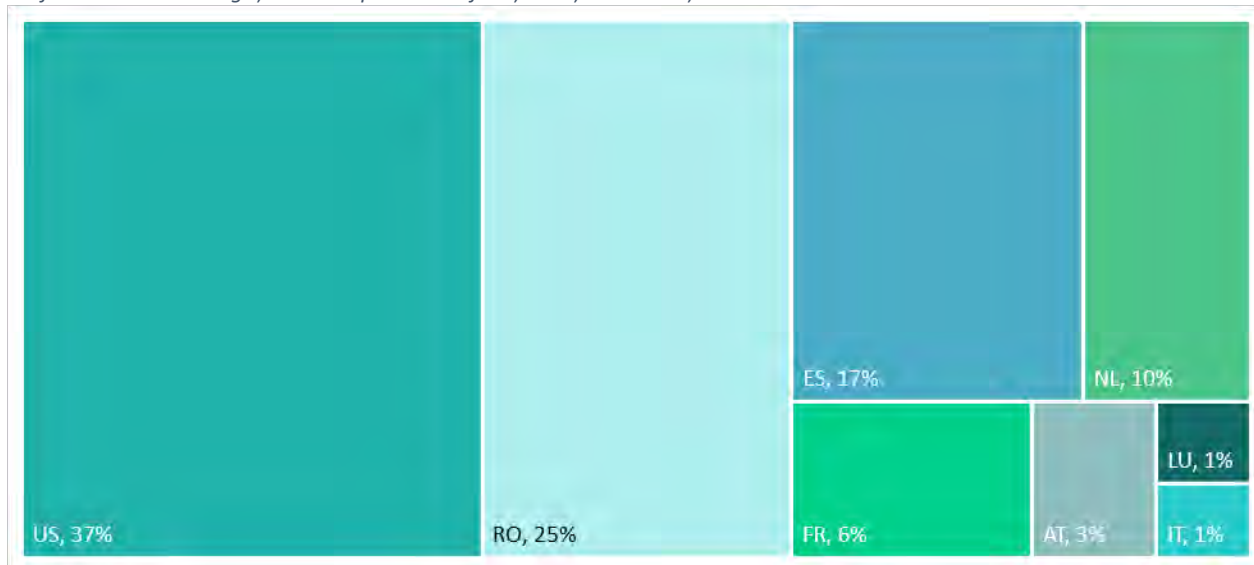
Titlurile de stat denuminate în lei înregistrează un procent semnificativ (91%) în totalul titlurilor de stat deținute de fondurile de pensii administrate privat la 31 decembrie 2021, cele denuminate în euro fiind 8% și în dolar american 1%. În cazul emisiunilor în lei, cele mai mari valori au fost înregistrate de titlurile de stat cu data maturității în 2023 și 2024, iar multe dintre emisiunile în euro ajung la scadență în 2030 și 2031.

Grafic 28 Structura pe valute și scadențe a titlurilor de stat din portofoliile fondurilor de pensii administrate privat la 31 decembrie 2021

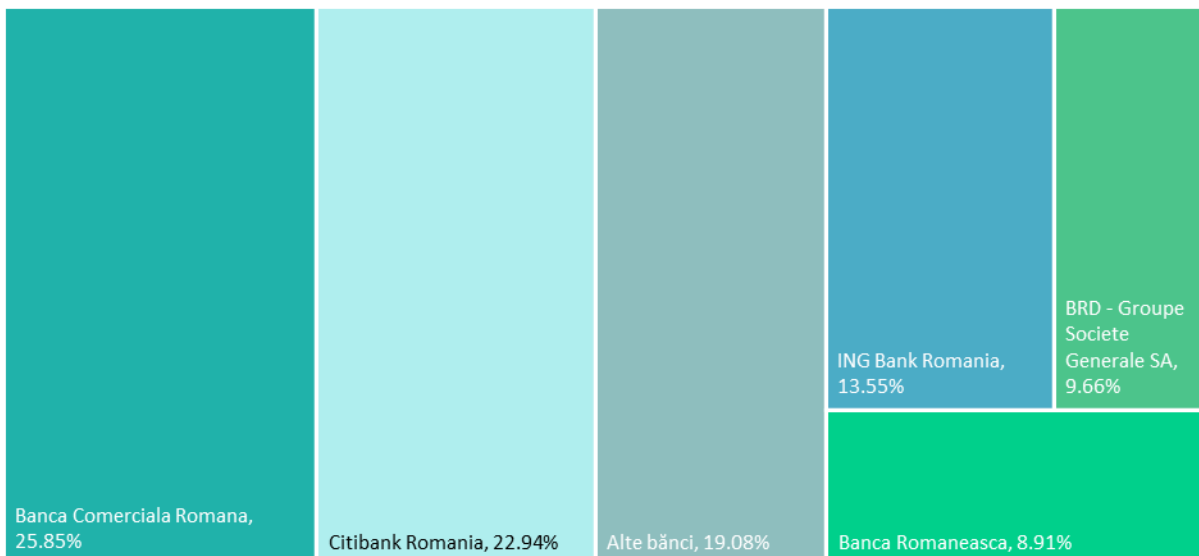
La finalul lunii decembrie 2021, investițiile în obligațiuni corporative au fost în cuantum de 6,20 miliarde lei, având o pondere de 6,95% în totalul activelor fondurilor de pensii administrate privat. Investițiile în obligațiunile emise de organisme străine neguvernamentale s-au situat la un procent de 1,81%, investițiile în obligațiuni municipale fiind de 0,20%.

Grafic 29 Structura obligațiunilor corporative în funcție de țara emitenților la 31 decembrie 2021

Emitenții obligațiunilor corporative provin din țări precum SUA (37%), Spania (17%), Olanda (10%), Franța (6%), emitenții locali fiind în procent de 25%. Fondurile de pensii administrate privat au investit în obligațiuni corporative românești emise de Banca Comercială Română în procent de aproximativ 15,28% din totalul obligațiunilor corporative, Raiffeisen Bank SA în procent de 7,47%, UniCredit Bank SA în procent de 1,93% și Alpha Bank România SA în procent de 0,43%.

Grafic 30 Emitenții depozitelor bancare și conturilor curente la 31 decembrie 2021

Plasamentele fondurilor de pensii administrate privat în depozite bancare și conturi curente, la 31 decembrie 2021, se situau în jurul valorii de 1,70 miliarde lei. Principalele cinci instituții la care fondurile de pensii administrate privat dețin depozite bancare sau conturi curente sunt: Banca Comercială Română, Citibank România, ING Bank România, BRD - Groupe Société Générale SA și Banca Românească.

3.6. Rate de rentabilitate

Ratele de rentabilitate anualizate ale fondurilor de pensii administrate privat au înregistrat următoarele valori la finalul lunii decembrie 2021, comparativ cu aceeași lună a anului anterior:

Tabelul 4 Ratele de rentabilitate anualizate ale fondurilor de pensii administrate privat

Denumire fond de pensii administrat privat	Decembrie 2020	Decembrie 2021
ARIPI	5,6480%	6,0746%
AZT VIITORUL TAU	5,3412%	5,7763%
BCR	5,6651%	5,6116%
BRD	4,6525%	4,6228%
METROPOLITAN LIFE	5,3996%	5,5931%
NN	5,2742%	5,9138%
VITAL	5,6365%	5,9777%

4. Fondurile de pensii facultative – Pilonul III

La finalul lunii decembrie 2021, zece fonduri de pensii facultative erau înscrise în Registrul Electronic al Autorității de Supraveghere Financiară , fiind administrate de opt societăți de administrare a fondurilor de pensii private. Activitatea de depozitare și custodie a activelor fondurilor de pensii facultative este realizată de doi depozitari.

Valoarea totală a activelor nete ale fondurilor de pensii facultative a fost de 3,408 miliarde lei la finalul lunii decembrie 2021, în creștere cu aproximativ 16% comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent și în creștere cu 3% comparativ cu luna septembrie 2021. Numărul de participanți înregistrați în sistemul pensiilor facultative, la 31 decembrie 2021, a fost de 564 de mii de persoane, la 30 septembrie 2021 fiind înregistrați un număr de 554 de mii de persoane.

La nivelul Pilonului III, contribuția medie a participanților cu contribuții virate la 31 decembrie 2021 a fost de aproximativ 207 lei/participant, în creștere cu 29% comparativ cu luna decembrie 2020. În perioada ianuarie-decembrie 2021, contribuțiile virate în sistemul de pensii facultative au fost în cuantum de aproximativ 430 milioane lei, în creștere cu 16% față de aceeași perioadă din anul 2020.

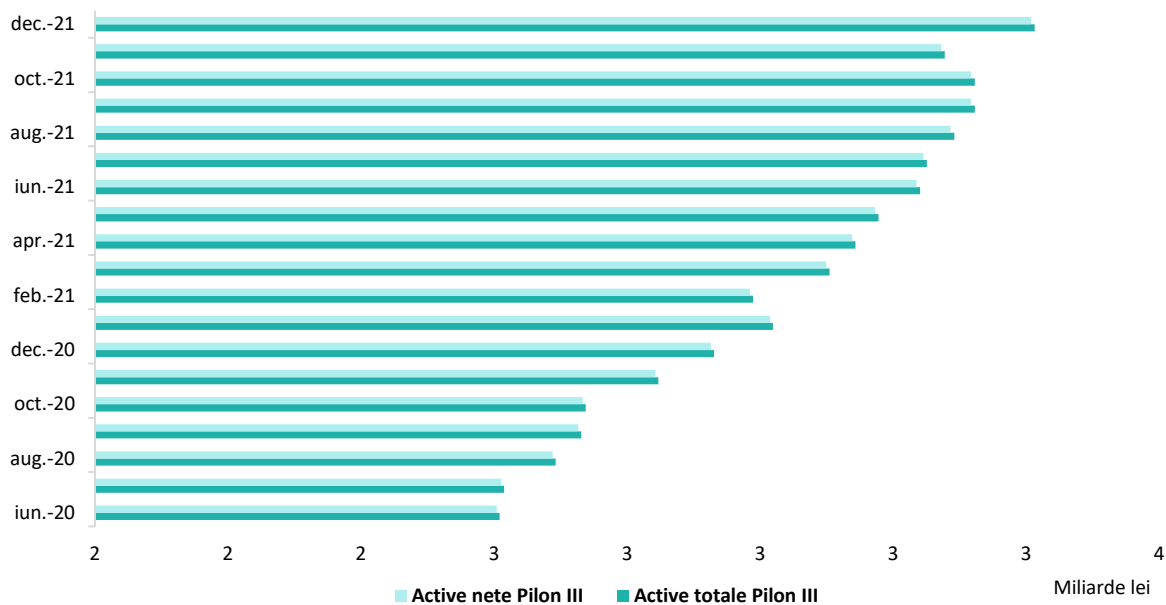
Rata medie ponderată de rentabilitate a tuturor fondurilor de pensii facultative cu grad de risc ridicat a fost 6,42% în decembrie 2021, în luna decembrie 2020 valoarea acesteia fiind de 8,35%. Rata medie ponderată de rentabilitate a tuturor fondurilor de pensii facultative cu grad de risc mediu a înregistrat un nivel de 4,66% la finalul lunii decembrie 2021, mai mic comparativ cu cea înregistrată în luna decembrie 2020 (7,55%).

La finalul lunii decembrie 2021, valoarea medie a unui cont în sistemul pensiilor facultative era de 6.047 lei, cu 9% mai mare decât în decembrie 2020, totodată reprezentând 53% din valoarea unui cont mediu din fondurile de pensii administrate privat. În intervalul ianuarie-decembrie 2021 au fost efectuate plăți ale activului personal net către participanți în cuantum de aproximativ 99 milioane lei pentru aproximativ 10 mii de participanți și beneficiari.

4.1. Valoarea activelor

Actiunile nete ale fondurilor de pensii facultative au crescut în luna decembrie 2021 comparativ cu aceeași lună a anului anterior cu aproximativ 16%. În pofida fluctuațiilor prețurilor activelor financiare cauzate de pandemia COVID-19, activele totale ale fondurilor de pensii facultative au avut o evoluție pozitivă pe parcursul ultimului an.

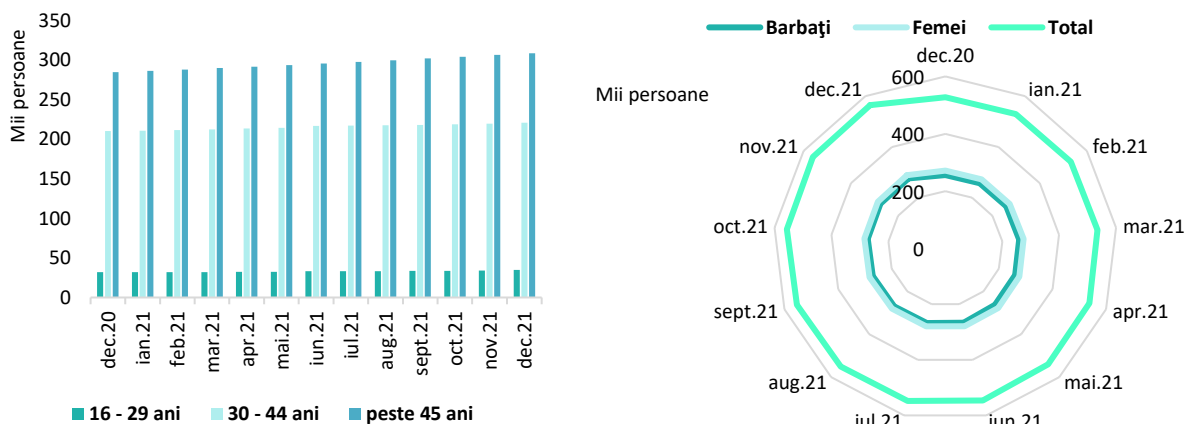
Grafic 31 Valoarea activelor fondurilor de pensii facultative

4.2. Participanți

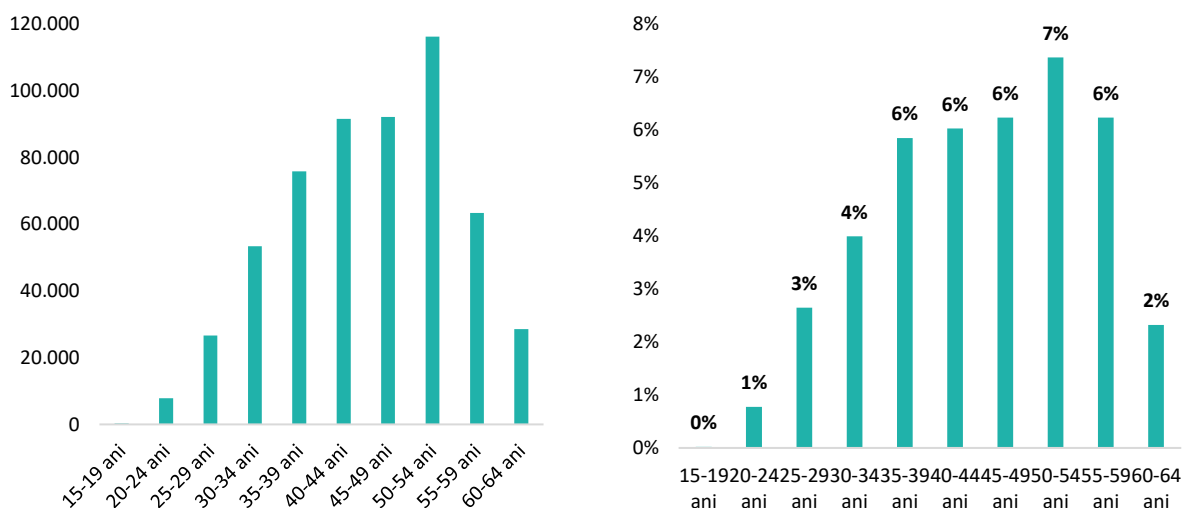
La 31 decembrie 2021, numărul total al participanților la sistemul de pensii facultative a fost de 564 de mii de persoane, în creștere cu 7% comparativ cu aceeași perioadă a anului anterior. De la începutul anului până în luna decembrie, inclusiv, s-au înregistrat în sistem aproximativ 48 de mii de persoane, cu 36% mai mult față de anul precedent. Primele trei fonduri de pensii facultative în funcție de numărul de participanți, FPF NN Optim (38%), FPF BCR Plus (25%) și FPF NN Activ (11%) s-au menținut pe primele poziții, cumulând un procent de aproximativ 73% din numărul total de persoane înregistrate în sistem.

Grafic 32 Evoluția structurii participanților pe grupe de vârstă (stânga) și pe gen (dreapta)

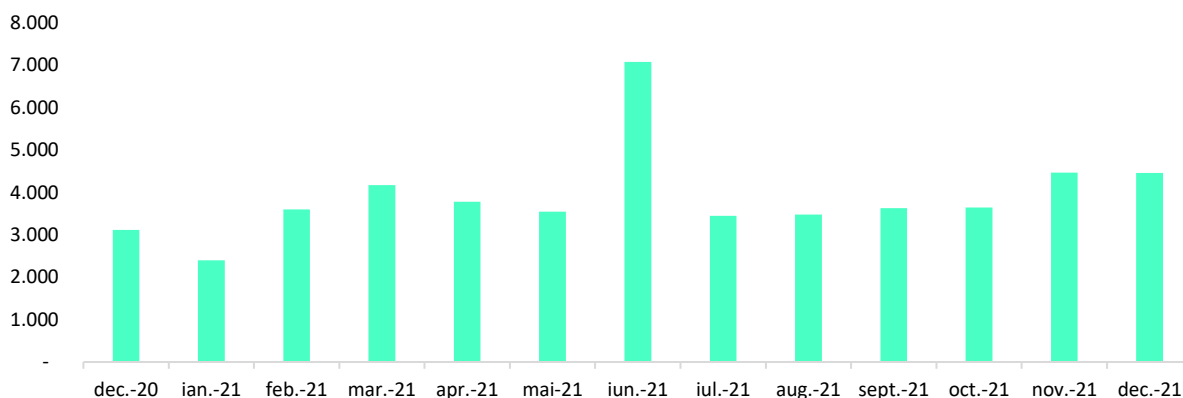
Pe parcursul ultimelor luni, se observă o evoluție staționară a structurii participanților în funcție de vârstă acestora sau genul lor. În ceea ce privește distribuția pe grupe de vârstă, la 31 decembrie 2021, ponderea participanților cu vârsta cuprinsă între 16-29 ani a fost de 6% din totalul participanților, ponderea celor cu vârstă cuprinsă între 30 și 44 ani a fost de 39% și ponderea celor de peste 45 ani a fost de 55%. Distribuția participanților pe gen rămâne constantă, ponderea participanților de genul feminin în numărul total de participanți fiind de 51%, iar ponderea persoanelor de gen masculin de 49%.

Grafic 33 Structura pe vârste a participanților (stânga) și gradul de penetrare (dreapta)

Se observă un grad scăzut de penetrare a pensiilor facultative, care oscilează între 4 și 7% din populație pentru cele mai multe grupe de vârstă. Având în vedere evoluția demografică, care va pune presiune pe sistemul public de pensii, precum și valoarea relativ scăzută a contului mediu aferent Pilonului II, rezultă o nevoie de a încuraja investițiile populației în sistemul pensiilor facultative.

Grafic 34 Evoluția lunară a numărului de participanți nou intrați în sistemul pensiilor facultative

Numărul de participanți nou intrați în sistem în luna decembrie 2021, a ajuns la nivelul de 4,4 mii persoane. În luna decembrie 2021, fondul de pensii facultative NN Optim a înregistrat cel mai mare număr de persoane nou intrate în sistem, pe următoarele locuri fiind FPF Pensia Mea și FPF NN Activ.

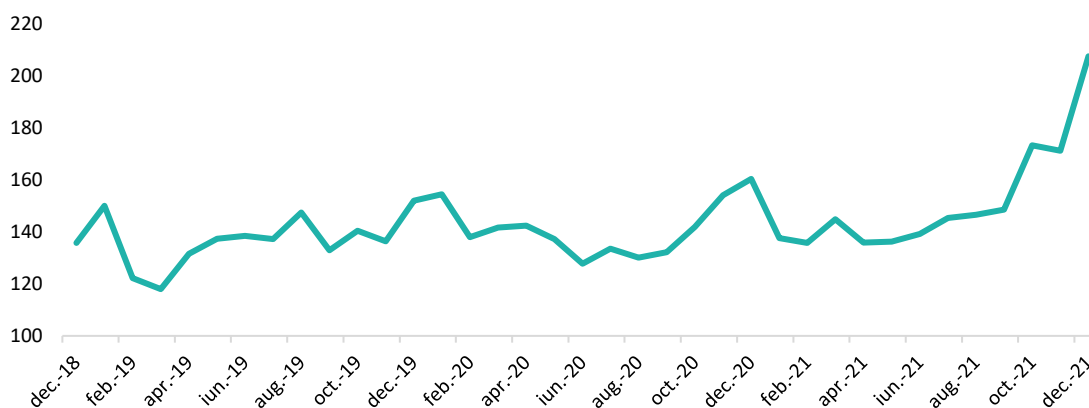
4.3. Contribuții

De la începutul anului până în luna decembrie 2021, inclusiv, au fost virate contribuții brute către fondurile de pensii facultative în valoare de 430 milioane lei, în creștere comparativ cu aceeași perioadă a anului 2020. În luna decembrie 2021 au fost virate contribuții brute în cuantum de 53 milioane lei, cu 43% mai mult comparativ cu luna decembrie 2020.

Contribuția medie per participant a fost de circa 207 lei în luna decembrie 2021, valoare mai mare decât în luna decembrie 2020 și în creștere față de septembrie 2021. Aceasta a cunoscut o evoluție pozitivă continuă de la înființarea sistemului de pensii facultative până la începutul pandemiei, deteriorându-se ușor din martie, însă revenind la trendul de creștere în perioada următoare.

În anul 2021, contribuțiile totale brute au înregistrat o creștere de 16% față de perioada corespunzătoare anului 2020, după ce, de-a lungul anului 2020, au înregistrat o creștere de 8% față de anul anterior, iar în 2019 înregistraseră o creștere de 15% față de 2018.

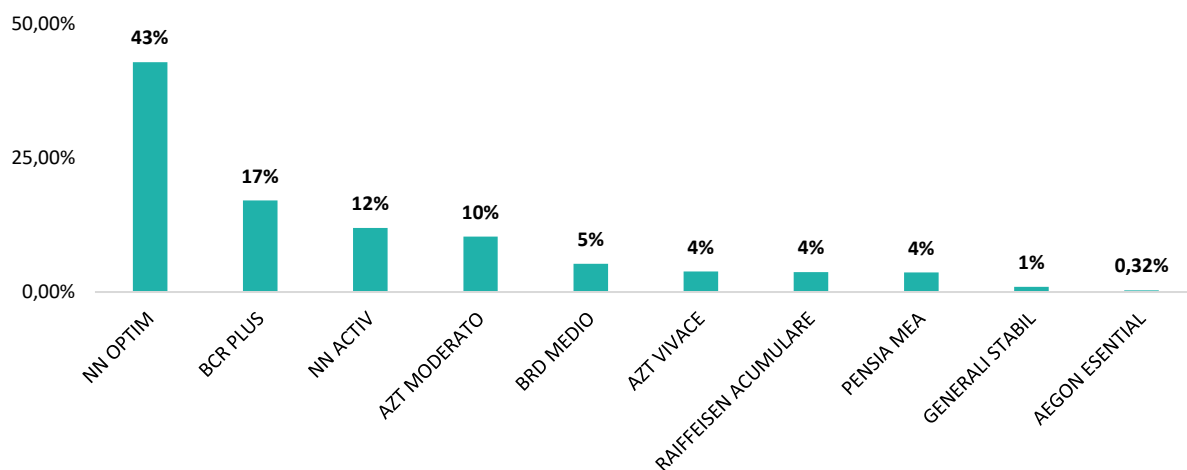
Gravic 35 Evoluția lunară a contribuțiilor medii brute virate

Gravic 36 Evoluția lunară a contribuțiilor brute virate (stânga) și a numărului de participanți cu contribuții (dreapta)

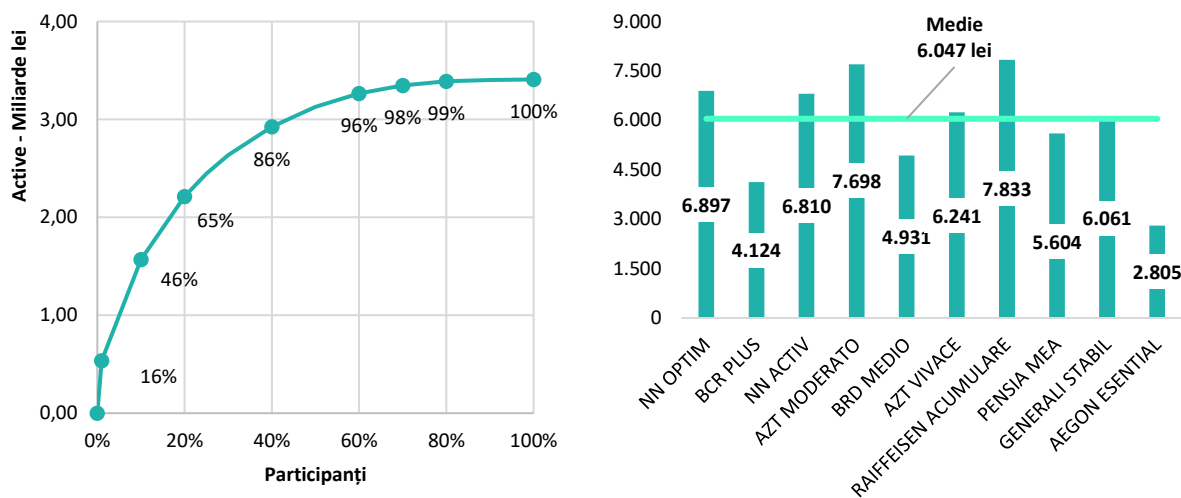

Grafic 37 Activele net și cota de piață a fondurilor de pensii facultative la 31 decembrie 2021

Se observă o concentrare a fondurilor de pensii facultative chiar mai puternică decât în cazul fondurilor de pensii administrate privat (pilonul II), fondurile administrate de NN ASIGURĂRI deținând 55% din piață.

Grafic 38 Distribuția cumulată a activelor participanților (stânga) și valoarea medie a activelor per participant în funcție de fond la 31 decembrie 2021

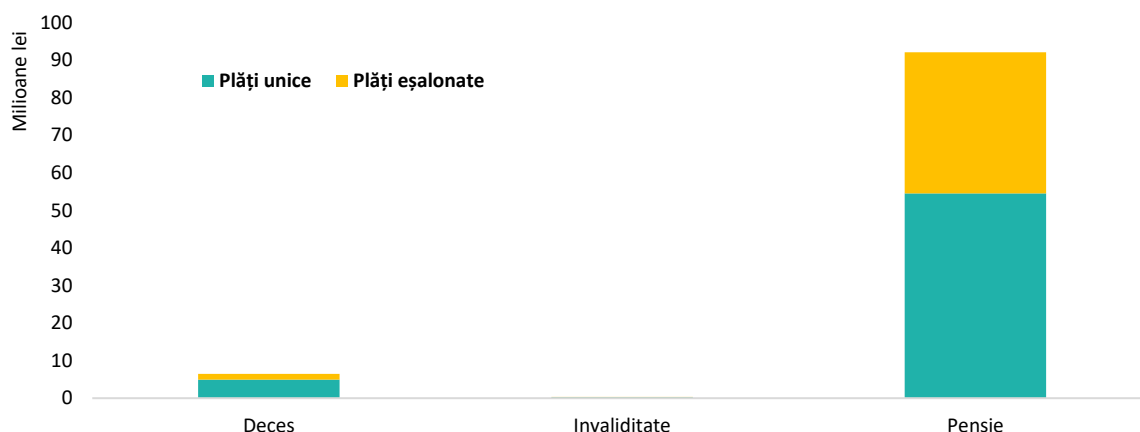

Valoarea medie a conturilor participanților înregistrează o variație semnificativă între diferitele fonduri, cu valori cuprinse între 2.805 lei și 7.833 lei. Ca și în cazul pilonului II, valoarea activelor deținute de participanți înregistrează o concentrare ridicată, puțin peste 10% din participanți totalizând 50% din active. Cea mai mare valoare a unui cont este de 1,49 milioane lei, în timp ce 20% din participanți dețin active în valoare de sub 493 lei.

4.4. Plata activului net în caz de pensionare, invaliditate și deces

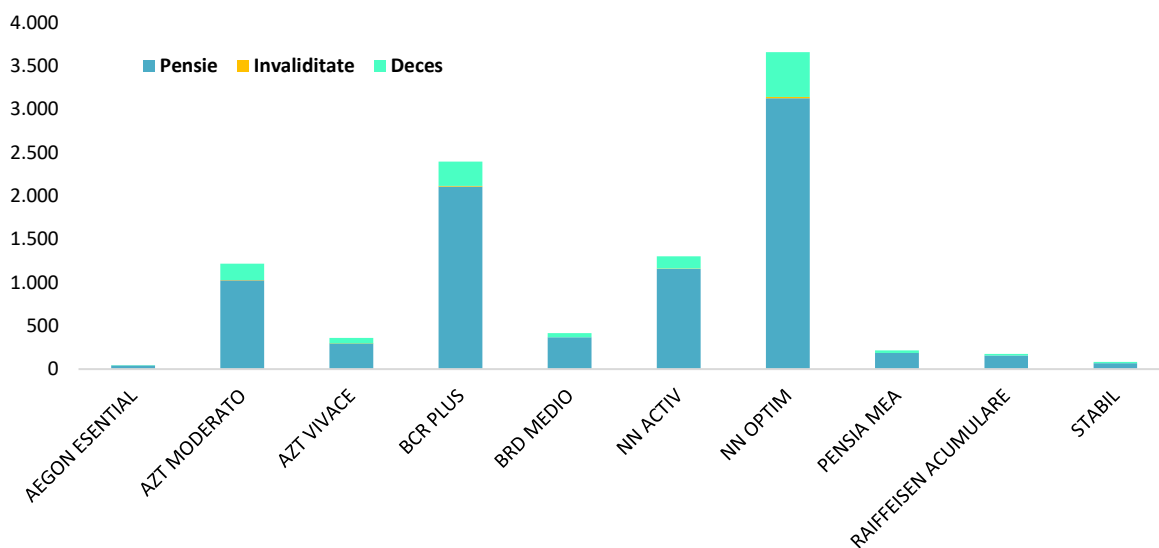
Pe parcursul anului 2021, au fost efectuate plăți ale activului personal net în cuantum de aproximativ 99 milioane lei către aproximativ 10 mii de participanți sau beneficiari. Din valoarea totală a plăților efectuate, un procent de 93,18% este aferent deschiderii dreptului la pensie, 6,57% ca urmare a decesului participantului și 0,25% ca urmare a invalidității.

Grafic 39 Valoarea activului net personal plătit în perioada ianuarie-decembrie 2021

Modalitatea de plată a activului personal net preferată de către participanți/beneficiari în anul 2021 a fost plata unică, în procent de 66% din totalul plăților efectuate de fondurile de pensii facultative. Ca urmare a deschiderii dreptului la pensie, au fost efectuate plăți unice în valoare de 55 milioane lei și plăți eşalonate în valoare de 38 milioane lei. Au fost înregistrate plăți unice în cuantum de 4,95 milioane lei și plăți eşalonate în cuantum de 1,55 milioane lei către beneficiarii activului personal net ca urmare a decesului participantului. Ca urmare a invalidității, cuantumul activului net personal plătit a fost de aproximativ 215 mii lei aferent plăților unice și 33 mii lei prin plăți eşalonate.

Grafic 40 Structura plăților activului personal net în perioada ianuarie-decembrie 2021

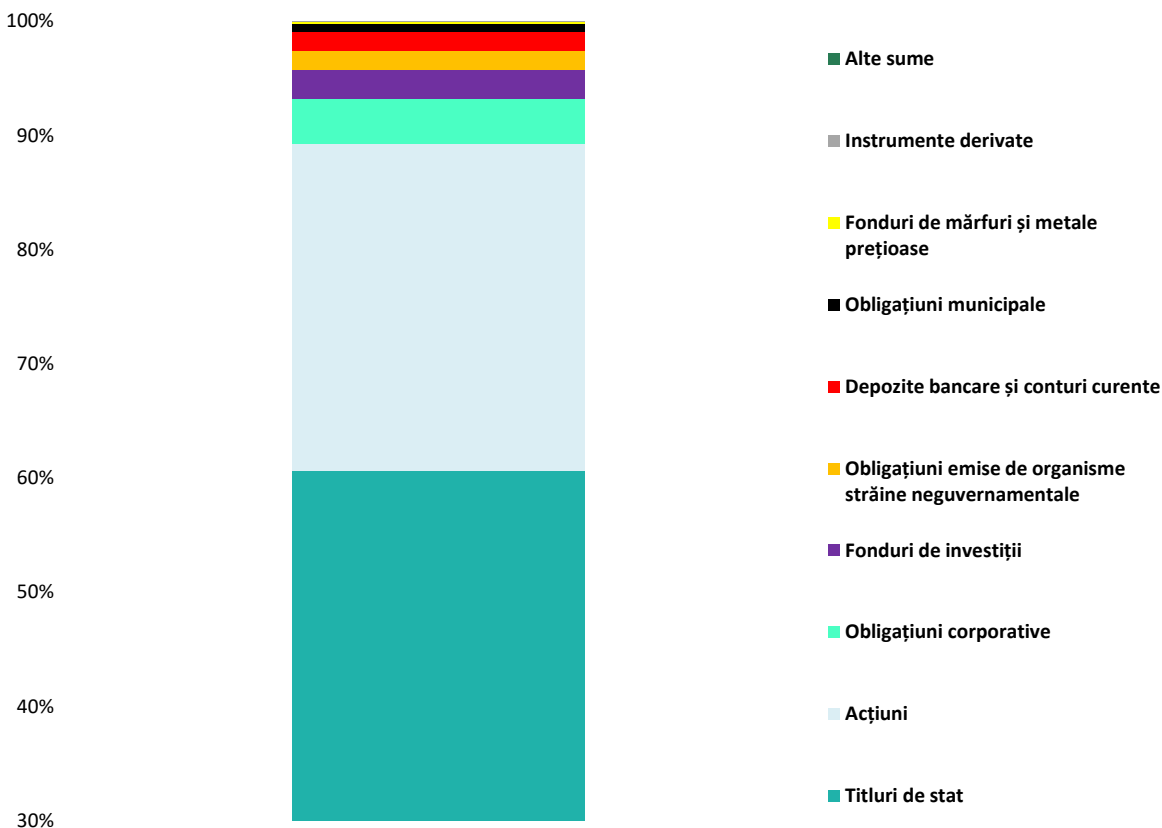

Cele mai mari ponderi în totalul plăților activului personal net în anul 2021 au fost înregistrate de FPF NN Optim (37%), FPF BCR Plus (24%) și FPF NN Activ (13%). Deschiderea dreptului la pensie reprezintă ponderea cea mai mare în plățile fondurilor de pensii facultative.

4.5. Structura investițiilor

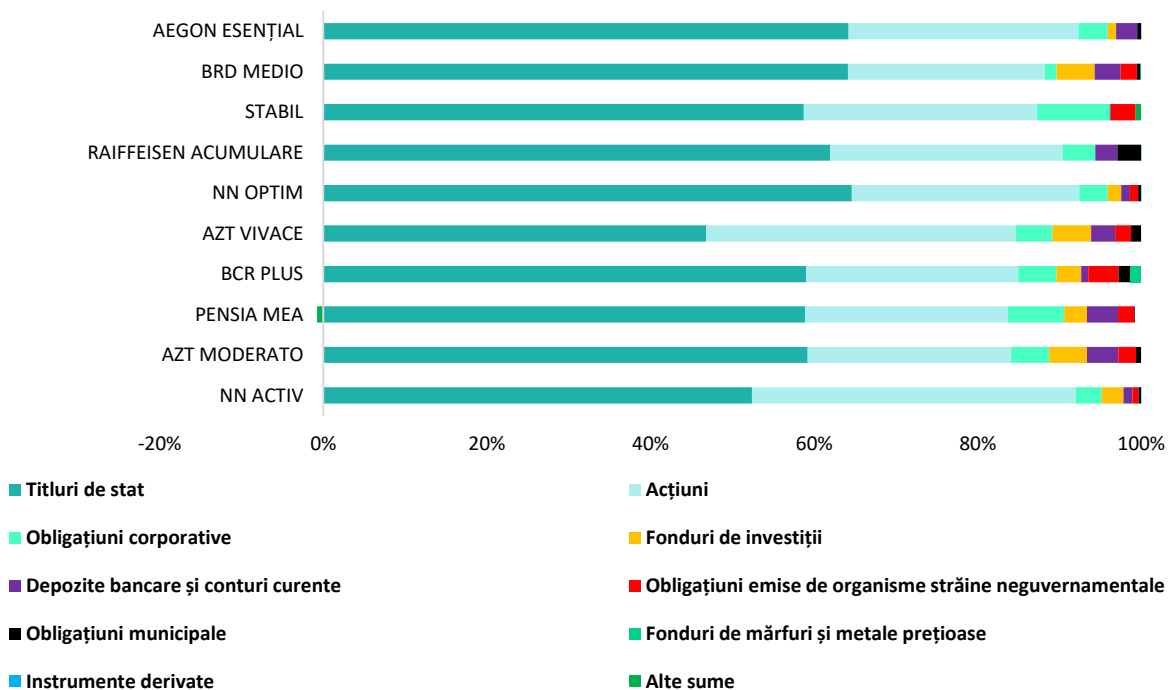
La finalul lunii decembrie 2021, titlurile de stat și acțiunile au rămas principalele instrumente financiare în care au investit fondurile de pensii facultative. Investițiile fondurilor de pensii facultative în titluri de stat au reprezentat 61% la 31 decembrie 2021, în scădere cu 2 puncte procentuale comparativ cu finalul anului 2020. Investițiile în acțiuni au reprezentat 29% din valoarea totală a activelor fondurilor de pensii din Pilonul III. O altă categorie importantă de active financiare în care au investit fondurile de pensii facultative este reprezentată de obligațiunile corporative și titlurile de participare OPCVM.

Grafic 41 Structura investițională a tuturor fondurilor de pensii facultative la 31 decembrie 2021

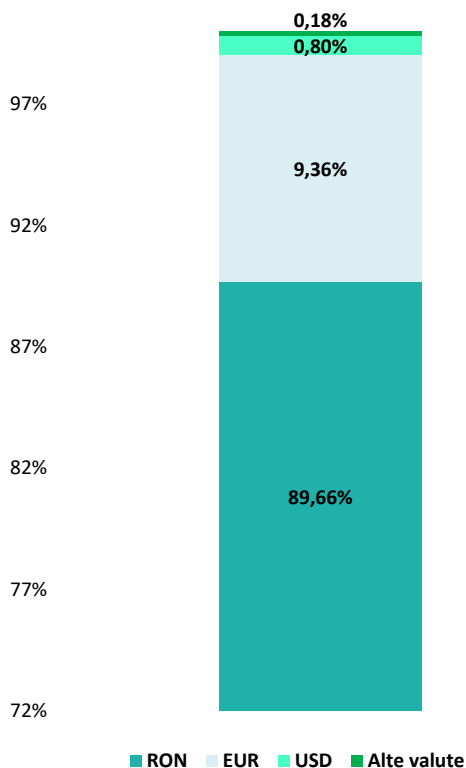

Toate fondurile de pensii facultative au investit majoritar în titluri de stat, în procente de peste 46% din activele totale. Dintre cele zece fonduri de pensii facultative, FPF BRD Medio, FPF NN Optim și FPF Aegon Esențial au investit cel mai mare procent în titluri de stat, aproximativ 64%. Alte instrumente financiare precum acțiunile sau obligațiunile corporative se regăsesc în portofoliile investiționale ale fondurilor de pensii facultative în procente semnificative.

Grafic 42 Structura portofoliilor investiționale ale fondurilor de pensii facultative la 31 decembrie 2021

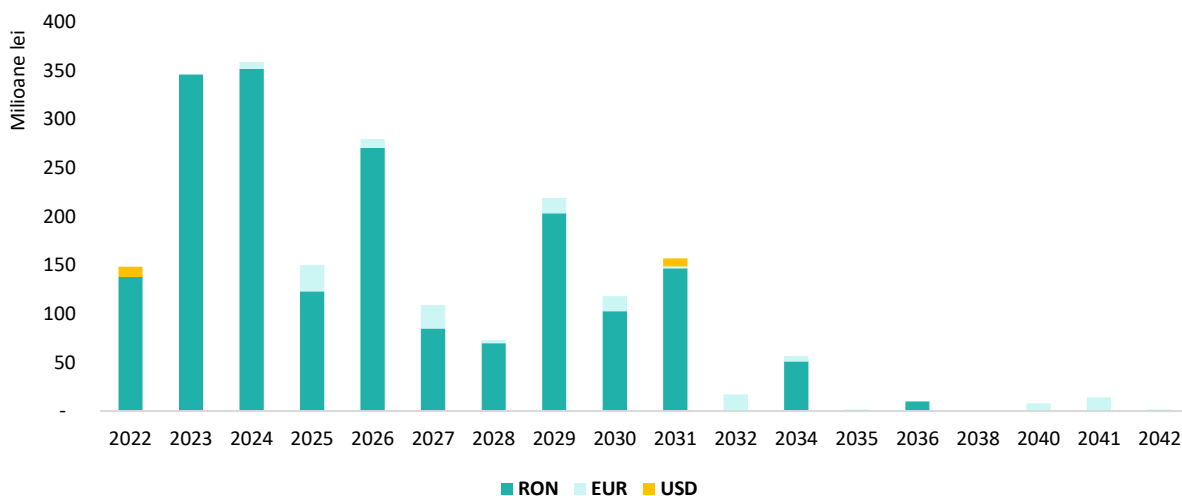
Grafic 43 Structura valutară a fondurilor de pensii facultative la 31 decembrie 2021

Investițiile locale ale fondurilor de pensii facultative au înregistrat un procent de aproximativ 90%, iar din plasamentele în valută, ponderea cea mai mare au avut-o plasamentele în euro (9%) și dolar american (1%) la finalul lunii decembrie 2021. Un singur administrator al fondurilor de pensii facultative a utilizat instrumente de acoperire a riscului valutar în luna decembrie 2021.

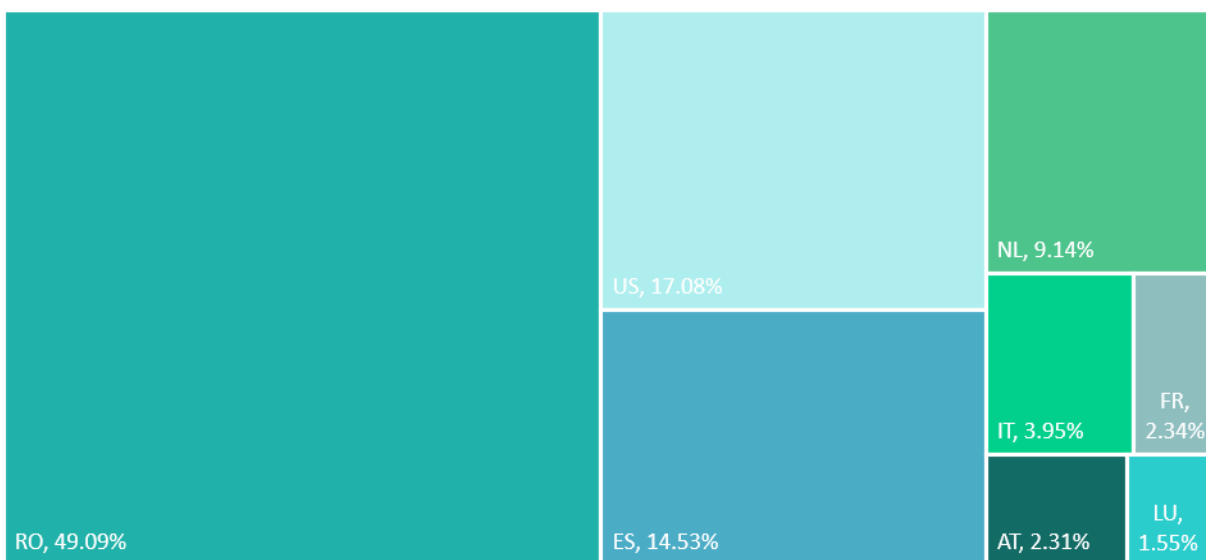
Titlurile de stat denumite în lei înregistrează un procent semnificativ (92%) în totalul titlurilor de stat deținute de fondurile de pensii facultative la 31 decembrie 2021, cele denumite în euro fiind 7% și în dolar american 1%. În cazul emisiunilor în lei, cele mai mari valori au fost înregistrate de titlurile de stat cu data maturității în 2023 și 2024, iar multe dintre emisiunile în euro ajung la scadență în 2025.

Grafic 44 Structura pe valute și scadențe a titlurilor de stat din portofoliile fondurilor de pensii facultative la 31 decembrie 2021

La finalul lunii decembrie 2021, investițiile în obligațiuni corporative au fost în cuantum de aproximativ 134 milioane lei, cu o pondere de circa 4% în totalul activelor fondurilor de pensii facultative. Investițiile în obligațiunile emise de organisme străine neguvernamentale au atins un procent de circa 2%, investițiile în obligațiuni municipale fiind de 1%.

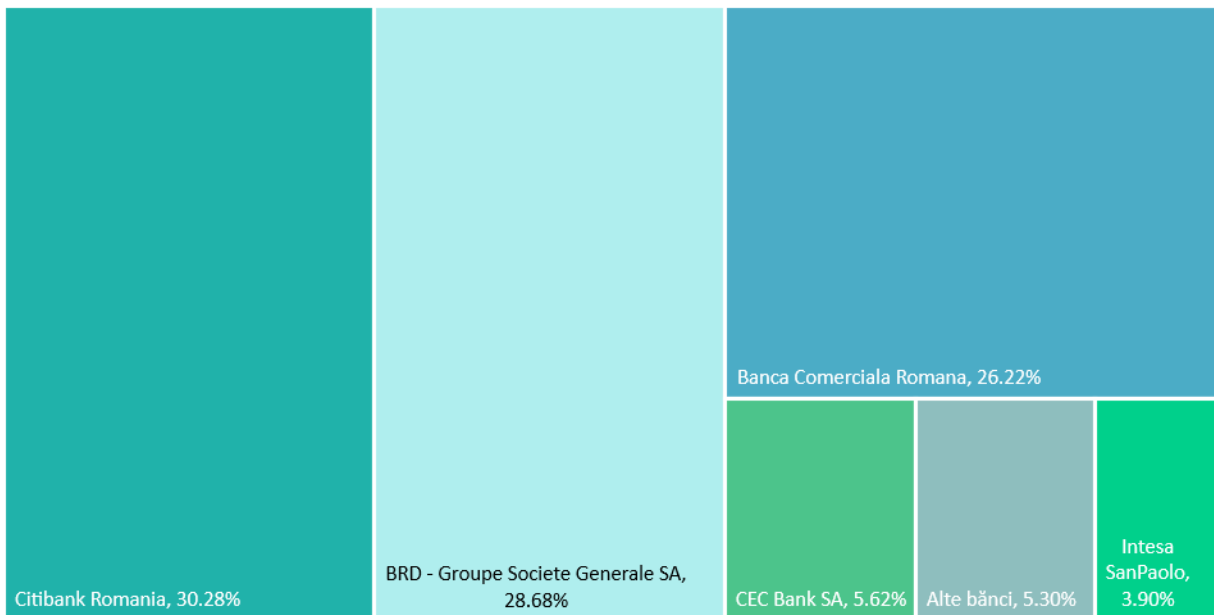
Grafic 45 Structura obligațiunilor corporative în funcție de țara emitenților la 31 decembrie 2021

Fondurile de pensii facultative au investit 49% în obligațiuni corporative românești, 17% în obligațiuni corporative emise de emitenți din SUA, respectiv 15% în obligațiuni corporative emise de emitenți din

Spania. Fondurile de pensii facultative au investit în obligațiuni corporative românești emise de Banca Comercială Română în procent de 29% din totalul obligațiunilor corporative, emise de UniCredit Bank SA (11%) și de alte companii (9%).

Grafic 46 Emitenții depozitelor bancare și conturilor curente la 31 decembrie 2021

Plasamentele fondurilor de pensii facultative în depozite bancare și conturi curente au înregistrat un nivel de peste 56 milioane lei la finalul lunii decembrie a anului 2021. Principalele cinci instituții la care fondurile de pensii facultative dețin depozite bancare sau conturi curente sunt: Citibank, BRD - Groupe Société Générale SA, Banca Comercială Română, CEC Bank și OTP Bank.

4.6. Rate de rentabilitate

Ratele de rentabilitate anualizate ale fondurilor de pensii facultative au înregistrat următoarele valori la finalul lunii decembrie 2021 comparativ cu aceeași lună a anului anterior:

Tabelul 5 Ratele de rentabilitate anualizate ale fondurilor de pensii facultative

Denumire fond de pensii facultative	Decembrie 2020	Decembrie 2021
AZT VIVACE	9,1469%	6,6472%
NN ACTIV	8,0593%	6,3409%
AEGON ESENȚIAL	8,5537%	5,0071%
AZT MODERATO	8,4399%	5,3304%
BCR PLUS	8,0767%	4,2546%
BRD MEDIO	6,6915%	2,8586%
NN OPTIM	7,2801%	4,8013%
PENSIA MEA	5,9181%	4,6112%
RAIFFEISEN ACUMULARE	7,7471%	5,3414%
STABIL	8,5176%	5,9573%

5. Fondurile de pensii ocupaționale

Schimbarea structurii de vârstă a populației influențată de creșterea speranței de viață și scăderea natalității, tendință care, conform estimărilor, se va menține și în următoarele decenii, va pune probleme semnificative sistemului de pensii de stat din perspectiva asigurării unui trai satisfăcător beneficiarilor. La nivel internațional s-a găsit o soluție pentru a elimina dependența exclusivă de pensia de stat, și anume promovarea pensiilor private ca instrument de economisire pe termen lung, complementar pensiei de stat. Astfel, fondurile de pensii private, cele obligatorii, dar mai ales cele facultative vor suplimenta venitul obținut din pensia de stat, astfel încât diferența dintre nivelul ultimelor venituri salariale și cele din pensie să fie cât mai mică. Fondurile de pensii private contribuie la o dezvoltare sustenabilă a cadrului macroeconomic, iar la nivel individual asigură securitate și bunăstare financiară la pensie.

Legea nr. 1/2020 privind pensiile ocupaționale transpune în legislația românească prevederile Directivei UE 2016/2341, IORP II, stabilind condițiile pentru înființarea fondurilor de pensii ocupaționale. Fondurile de pensii ocupaționale au la bază o formă de parteneriat social între angajator și angajații săi, fiind totodată și un factor de stimulare și recompensare a salariaților, precum și de retenție a acestora. Astfel, angajatorul este cel care propune schema de pensii pentru toți salariații, în cadrul contractului colectiv de muncă, și, totodată, în considerarea interesului său legitim de contribuitor la fond, îi reprezintă pe aceștia în relația cu administratorul, care înființează și administrează fondul de pensii ocupaționale.

În anul 2020, au fost elaborate 14 norme în vederea implementării sistemului de pensii ocupaționale. În anul 2021, a fost emisă o singură normă în vederea detalierii unor condiții privind autorizarea administratorilor de pensii ocupaționale. De asemenea, în ședința Consiliului ASF din data de 09.02.2022 a fost aprobată cererea BCR PENSII, Societate de Administrare a Fondurilor de Pensii Private SA, de autorizare ca administrator al fondurilor de pensii ocupaționale.

De asemenea, în vederea furnizării de informații utile tuturor celor interesați de conceptul, mecanismul de funcționare și beneficiile pensiilor ocupaționale, ASF a elaborat, în anul 2021, materialul „GHIDUL ANGAJATORULUI - Scheme de pensii ocupaționale”, spre a fi publicat pe pagina sa de internet. Angajatorul reprezintă o parte importantă în construcția sistemului de pensii ocupaționale, care necesită îndrumare în procesul de înființare a unei scheme de pensii ocupaționale. *Ghidul angajatorului - Scheme de pensii ocupaționale* cuprinde o serie de informații privind tipurile de scheme de pensii ocupaționale, fondurile de pensii ocupaționale, administratorii acestora, participanții la un fond, aspecte referitoare la contribuțiile, drepturile și obligațiile acestora, transferul activului personal sau încetarea plăților, precum și rolul Autorității de Supraveghere Financiară în reglementarea, autorizarea, supravegherea și controlul entităților care își desfășoară activitatea în acest domeniu.

Introducerea unei noi componente de acumulare în vederea obținerii unei pensii ocupaționale contribuie la dezvoltarea unei culturi bazate pe economisire pe termen lung și asigură un flux de capital autohton economiei prin intermediul investițiilor realizate de fondurile de pensii ocupaționale. În același timp, se creează premisele pentru asigurarea unui venit de înlocuire cât mai ridicat pentru viitorii pensionari, printr-un efort comun al angajatorilor și angajaților.

Lista grafice

Grafic 1 Indicele de rigurozitate (Stringency Index) la 1 martie 2022	5
Grafic 2 Indicele de rigurozitate (Stringency Index) la 12 aprilie 2020	5
Grafic 3 Evoluțiile PIB (%) în state ale Uniunii Europene	5
Grafic 4 Evoluțiile lunare ale indicelui armonizat al prețurilor de consum (rate anuale, %) în perioada ianuarie 2015 - februarie 2022 în state ale Uniunii Europene	6
Grafic 5 Evoluția lunară a ratei șomajului ajustată sezonier	9
Grafic 6 Evoluția câștigului salarial mediu brut în România pe domenii de activitate (dec. 2020: 100%)	10
Grafic 7 Activele fondurilor de pensii în statele europene, % PIB, anul 2020	12
Grafic 8 Expunerea pe țări a activelor fondurilor de pensii ocupaționale la 30 iunie 2021	12
Grafic 9 Structura investițională a fondurilor de pensii ocupaționale în statele europene în T1 2021 (%)	13
Grafic 10 Rata de rentabilitate a investițiilor, dec 2019-dec. 2020, în statele europene (%)	14
Grafic 11 Valoarea activelor totale ale sistemului de pensii private	15
Grafic 12 Gradul de concentrare al fondurilor de pensii private (în funcție de valoarea totală a activelor la 31 decembrie 2021)	16
Grafic 13 Evoluția volatilității zilnice anualizate a fondurilor de pensii din Pilonul II- GARCH (1,1)	17
Grafic 14 Evoluția volatilității zilnice anualizate a fondurilor de pensii din Pilonul III- GARCH (1,1)	17
Grafic 15 Valoarea activelor fondurilor de pensii administrate privat	19
Grafic 16 Structura pe vârste la 31 decembrie 2021 – participanți și populație rezidentă (stânga) și gradul de penetrare a pensiilor private (dreapta)	19
Grafic 17 Evoluția numărului de participanți nou intrați în sistem și a gradului de repartizare aleatorie	20
Grafic 18 Evoluția lunară a contribuțiilor brute virate și contribuția medie per participant	21
Grafic 19 Activele administrate și cota de piață a fondurilor de pensii administrate privat la 31 decembrie 2021	21
Grafic 20 Distribuția pe regiuni a contribuției lunare medii în luna decembrie 2021	21
Grafic 21 Distribuția pe regiuni a contribuțiilor totale (exceptând București – 205,2 milioane) în luna decembrie 2021	22
Grafic 22 Distribuția cumulată a activelor participanților (stânga) și valoarea medie a activelor per participant în funcție de fond la 31 decembrie 2021	22
Grafic 23 Valoarea activului net personal plătit în perioada ianuarie-decembrie 2021	23
Grafic 24 Structura plăților activului personal net în perioada ianuarie-decembrie 2021	23
Grafic 25 Structura investițională a tuturor fondurilor de pensii administrate privat la 31 decembrie 2021	24
Grafic 26 Structura portofoliilor investiționale ale fondurilor de pensii administrate privat la 31 decembrie 2021	25
Grafic 27 Structura valutară a fondurilor de pensii administrate privat la 31 decembrie 2021	25
Grafic 28 Structura pe valute și scadențe a titlurilor de stat din portofoliile fondurilor de pensii administrate privat la 31 decembrie 2021	26
Grafic 29 Structura obligațiunilor corporative în funcție de țara emitenților la 31 decembrie 2021	26
Grafic 30 Emitenții depozitelor bancare și conturilor curente la 31 decembrie 2021	27
Grafic 31 Valoarea activelor fondurilor de pensii facultative	29
Grafic 32 Evoluția structurii participanților pe grupe de vârstă (stânga) și pe gen (dreapta)	29
Grafic 33 Structura pe vârste a participanților (stânga) și gradul de penetrare (dreapta)	30
Grafic 34 Evoluția lunară a numărului de participanți nou intrați în sistemul pensiilor facultative	30
Grafic 35 Evoluția lunară a contribuțiilor medii brute virate	31
Grafic 36 Evoluția lunară a contribuțiilor brute virate (stânga) și a numărului de participanți cu contribuții (dreapta)	31

Grafic 37 Activele net și cota de piață a fondurilor de pensii facultative la 31 decembrie 2021	32
Grafic 38 Distribuția cumulată a activelor participanților (stânga) și valoarea medie a activelor per participant în funcție de fond la 31 decembrie 2021.....	32
Grafic 39 Valoarea activului net personal plătit în perioada ianuarie-decembrie 2021.....	33
Grafic 40 Structura plăților activului personal net în perioada ianuarie-decembrie 2021.....	33
Grafic 41 Structura investițională a tuturor fondurilor de pensii facultative la 31 decembrie 2021	34
Grafic 42 Structura portofoliilor investiționale ale fondurilor de pensii facultative la 31 decembrie 2021.....	35
Grafic 43 Structura valutară a fondurilor de pensii facultative la 31 decembrie 2021.....	35
Grafic 44 Structura pe valute și scadențe a titlurilor de stat din portofoliile fondurilor de pensii facultative la 31 decembrie 2021.....	36
Grafic 45 Structura obligațiunilor corporative în funcție de țara emitenților la 31 decembrie 2021.....	36
Grafic 46 Emitenții depozitelor bancare și conturilor curente la 31 decembrie 2021	37

Lista tabele

Tabelul 1 Evoluția trimestrială a datoriei guvernamentale în state ale Uniunii Europene.....	7
Tabelul 2 Evoluția trimestrială a deficitului bugetar în state ale Uniunii Europene	8
Tabelul 3 Gradul de penetrare al pensiilor private în anul 2020 (activele totale ale vehiculelor de economisire pentru pensionare % PIB)	13
Tabelul 4 Ratele de rentabilitate anualizate ale fondurilor de pensii administrate privat.....	27
Tabelul 5 Ratele de rentabilitate anualizate ale fondurilor de pensii facultative.....	37